

**Język angielski**  
**w wychowaniu przedszkolnym**  
**Program nauczania 3, 4 i 5-latków**

Magdalena Szpotowicz  
Małgorzata Szulc-Kurpaska

**Oxford University Press**  
**2015**

## **Autorki:**

**Dr Magdalena Szpotowicz** uczy metodyki w ramach specjalności Wczesne Nauczanie Języka Angielskiego na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizuje się w metodyce nauczania dzieci i temu tematowi poświęcona była jej praca doktorska. Była kierownikiem polskiej części międzynarodowego projektu badawczego *Early Language Learning in Europe* dotyczącego wczesnego nauczania języka, współfinansowanego przez Komisję Europejską i British Council. Jest autorką artykułów z dziedziny nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej publikowanych w Polsce i za granicą. Jest współautorką podręczników *Sparks, New Sparks, New Sparks Plus* i *Super Sparks* oraz konsultantką kursów *New Happy House* i *Treetops*. Wraz z dr Małgorzatą Szulc-Kurpaską opracowała podręcznik metodyczny dla nauczycieli *Teaching English to Young Learners* wydany przez Wydawnictwo Naukowe PWN. W 2008 r. na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej kierowała pracami nad projektem podstawy programowej dla języka obcego. W latach 2010-2011 jako przedstawiciel Polski była członkiem powołanej przez Komisję Europejską grupy tematycznej „Wczesne nauczanie języka”, zajmującej się nauczaniem języków na etapie przedszkolnym. Od 2009 jest liderem Pracowni Języków Obcych w Instytucie Badań Edukacyjnych, gdzie prowadzi m.in. badania nad efektywnością nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej.

**Dr Małgorzata Szulc-Kurpaska** jest nauczycielem metodyki w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych we Wrocławiu. Prowadzi też zajęcia z edukacji wczesnoszkolnej zintegrowanej z językiem angielskim w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Legnicy. Specjalizuje się w metodyce nauczania dzieci i temu tematowi poświęcona była jej praca doktorska. Ukończyła kurs organizowany przez British Council w ramach projektu SPRITE w zakresie nauczania języka angielskiego dzieci w I etapie edukacyjnym, uzyskując tytuł edukatora. Prowadzi szkolenia dla nauczycieli i metodyków. Jest autorką edukacyjnego programu na wideo poświęconego nauce języka angielskiego w klasach 1-3 oraz artykułów z dziedziny nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej i w przedszkolu, publikowanych w Polsce i za granicą. Jest współautorką podręczników *Sparks, New Sparks, New Sparks Plus* i *Super Sparks*, a także podręcznika metodycznego *Teaching English to Young Learners*, wydanego przez PWN. W 2008 r. na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej brała udział w pracach nad projektem podstawy programowej dla języka obcego. Od 2010 roku współpracuje z Instytutem Badań Edukacyjnych w Warszawie w ramach projektu badania efektywności nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej.

## **Podziękowania:**

Wydawnictwo Oxford University Press dziękuje pani Beacie Szwajce ze szkoły języka angielskiego dla dzieci Skills School w Rzeszowie za merytoryczne uwagi i cenne sugestie dotyczące programu.

# Spis treści

## **1 Opis programu**

- 1.1 Metryczka
- 1.2 Okoliczności powstania programu
- 1.3 Założenia programu
- 1.4 Charakterystyka użytkowników
  - 1.4.1 Nauczyciel
  - 1.4.2 Dzieci
  - 1.4.3 Rodzice
  - 1.4.4 Dyrektor przedszkola

## **1.5 Warunki realizacji programu**

- 2. Cele nauczania
  - 2.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej
  - 2.2 Cele szczegółowe
    - 2.2.1 Cele językowe
    - 2.2.2 Rozwijanie samodzielności w uczeniu się

## **3. Treści nauczania**

- 3.1 Wstęp
- 3.2 Zakresy tematyczne
- 3.3 Kategorie gramatyczne
- 3.4 Sytuacje i funkcje komunikacyjne
- 3.5 Przykładowe połączenie zakresów tematycznych z grupami leksykalnymi, strukturami i funkcjami

## **4. Procedury osiągania celów**

- 4.1 Zwroty służące komunikacji podczas zajęć
- 4.2 Metody i sposoby pracy
  - 4.2.1 Metody
  - 4.2.2 Sposoby pracy z dziećmi
  - 4.2.3 Przykłady gier i zabaw
  - 4.2.4 Sposoby indywidualizacji pracy
- 4.3 Formy pracy
- 4.4 Techniki nauczania
  - 4.4.1 Techniki nauczania słownictwa
  - 4.4.2 Techniki nauczania wymowy
  - 4.4.3 Techniki nauczania słuchania
  - 4.4.4 Techniki nauczania mówienia
  - 4.4.5 Techniki rozwijania umiejętności uczenia się
  - 4.4.6 Techniki dyscyplinujące i skupiające uwagę
- 4.5 Materiały nauczania
  - 4.5.1 Pomoce naukowe i środki nauczania
  - 4.5.2 Podręczniki i książki pomocnicze
- 4.6 Zasady planowania i organizacji zajęć

## **5. Opis założonych osiągnięć i sposób ich oceniania**

- 5.1 Poziomy osiągnięć ucznia
- 5.2 Opis zasad oceniania uczniów

## **6. Warianty pracy z programem**

- 6.1 Zasady modyfikowania programu w zależności od warunków pracy
- 6.2 Przykładowe konspekty zajęć

## **7. Bibliografia**

## **8. Załączniki**

- 8.1 Załącznik 1: Europejskie portfolio językowe
- 8.2 Załącznik 2: Przykład integracji nauczania j. angielskiego z programem wychowania przedszkolnego

# 1. Opis programu

## 1.1 Metryczka

Język angielski

**Etap edukacyjny:** Wychowanie przedszkolne

**Ilość godzin tygodniowo:** 2–3 zajęcia 30-minutowe  
w tygodniu lub 15-20 minutowe codzienne

**Całkowita ilość godzin:** 180 godzin zajęć w ciągu 3 lat, czyli 60 godzin rocznie

## 1.2 Okoliczności powstania programu

Nauczanie języka angielskiego w przedszkolach cieszy się coraz większym zainteresowaniem. Zapotrzebowanie na tak wczesny start w nauce języka jest podyktowane kilkoma czynnikami. Ważnym bodźcem dla przedszkoli jest wzmożone zainteresowanie rodziców, którzy pragną zapewnić dzieciom jak najwcześniejszy kontakt z językiem obcym, a przez to szybsze osiągnięcie wyższego poziomu językowego.

Istotny jest też europejski kontekst zmian w kierunku wczesnego rozpoczynania nauczania języków. Jeden z dokumentów opracowanych przez Komisję Europejską dotyczących kształcenia językowego stawia krajom europejskim za cel przygotowanie swoich obywateli do posługiwania się dwoma językami obcymi. Dokument ów wskazuje też na to, że aby osiągnąć taki stan wykształcenia, kraje członkowskie muszą dołożyć wszelkich starań, aby „nauczanie języka obcego w przedszkolach i edukacji wczesnoszkolnej było skuteczne”. Ponadto, wspomniany plan promuje wczesną edukację językową, sugerując, że jest to czas, w którym „tworzą się podwaliny późniejszej nauki oraz pozytywny stosunek do języków obcych i kultur”. (European Commission, 2003: 7-8).

Bezpośrednim powodem powszechnego zainteresowania nauczaniem języka obcego w przedszkolach jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r., wprowadzające zmiany w podstawie programowej wychowania przedszkolnego, do której włączono nowe zapisy o *przygotowaniu dzieci do posługiwania się językiem obcym*. W ślad za tym dokumentem zaplanowano szereg

działań przygotowujących dzieci do nauki języka obcego na następnych etapach edukacji.

Od 1 września 2015 r. obowiązkową, bezpłatną nauką języka obcego będą objęte wszystkie dzieci pięcioletnie korzystające z wychowania przedszkolnego, a od roku szkolnego 2017/2018 – również dzieci młodsze, czyli 4- i 3-letnie. Według zaleceń Ministerstwa Edukacji już od września 2014, jeśli dyrektor przedszkola podjął taką decyzję, dzieci uczą się języków obcych w ramach realizacji nowej podstawy programowej.

Regulacje dotyczące dopuszczenia w danym przedszkolu programu wychowania przedszkolnego są opisane w Ustawie oświatowej z dnia 30 maja 2014 r.

Program, dostosowany do potrzeb i możliwości dzieci, wybiera i przedstawia dyrektorowi przedszkola nauczyciel lub zespół nauczycieli prowadzących dane zajęcia edukacyjne. Dyrektor placówki, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza program do użytku w danym przedszkolu lub szkole.

### **1.3 Założenia programu**

Zakłada się, że program nauczania języka będzie w miarę możliwości zintegrowany z programem nauczania przedszkolnego, wybranym przez daną placówkę, a opracowanym na podstawie nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

Dzieci w wieku przedszkolnym powinny mieć kontakt z językiem angielskim jak najczęściej. Zajęcia dla pięciolatków nie powinny być dłuższe niż 30 minut, podczas gdy zabawy z językiem angielskim w grupie 3- i 4-latków nie powinny przekraczać 15-20 minut. Nauczyciel może korzystać z wybranego zestawu materiałów (zob. 4.5.2 Podręczniki i książki pomocnicze) lub opracować własny rozkład materiału oraz pomoce dydaktyczne na podstawie niniejszego programu.

Wspomniana wyżej integracja nauczania języka z programem wychowania przedszkolnego odbywa się na wielu płaszczyznach.

Po pierwsze, ważną rolę integrującą spełnia tu sam wychowawca przedszkolny, jeśli uczy też języka angielskiego lub uczestniczy w zajęciach języka prowadzonych przez anglistę i wspólnie z nim planuje zajęcia, omawia postępy dzieci, ewentualne problemy wychowawcze itp.

Po drugie, integracja odbywa się poprzez dobór tematów, które najpierw powinny zostać omówione w języku ojczystym, a dopiero później rozszerzone o znajomość podstawowych wyrazów i zwrotów w języku obcym.

Integracji służy także wykorzystanie tych samych lub podobnych metod, środków dydaktycznych i pomocy podczas zajęć językowych i pozostałych zajęć. Mogą to być np. technika dramy, kukielki, plansze, gry i zabawy ruchowe, gry planszowe, prace plastyczne czy piosenki i wierszyki w obu wersjach językowych.

Integracja dotyczy także wykorzystania podobnych form oceny postępów dziecka. Przykład integracji nauczania języka angielskiego z programem przedszkolnym przedstawiono w Załączniku 2.

Należy też nadmienić, że nauczanie języka angielskiego na etapie przedszkolnym ma określoną specyfikę i zasadniczo różni się od nauczania na wyższych etapach edukacyjnych. Dzieci w wieku przedszkolnym uczą się poprzez zabawę, mają dużą potrzebę ruchu i reagują spontanicznie na muzykę. Ważne jest dla nich najbliższe otoczenie w przedszkolu i dlatego nauczyciel powinien wykorzystywać pomoce i materiały, stosowane w trakcie innych zajęć.

Niektóre dzieci trzyletnie (częściej chłopcy niż dziewczynki) jeszcze nie mówią w języku polskim lub wypowiadają tylko pojedyncze słowa, nie należy więc oczekiwać, że będą reagowały werbalnie w języku angielskim.

Dzieci w wieku przedszkolnym charakteryzuje krótki okres koncentracji. Bywa, że rozpraszają je drobne wydarzenia. Wymaga to od nauczyciela dużej elastyczności i wrażliwości na potrzeby dzieci w danym momencie zajęć.

Dzieci są często nieobecne na zajęciach z powodu choroby, a nawet te, które są na zajęciach, często zapominają, czego nauczyły się ostatnio, co zmusza nauczyciela do powtórzeń i stosunkowo wolnej progresji materiału. Dzieci chętnie wracają do lubianych gier, piosenek, wierszyków czy zabaw i nauczyciel powinien pozwolić dzieciom na wybór ulubionych ćwiczeń, aby motywować je do współtworzenia zajęć.

Dzieci w tym wieku wykazują duże zróżnicowanie w rozwoju poznawczym, społecznym i emocjonalnym, dlatego też należy dostosować plan zajęć, metody nauczania i techniki do różnych potrzeb i możliwości dzieci z tej samej grupy.

## 1.4 Charakterystyka użytkowników

### 1.4.1 Nauczyciel

Nauczycielem języka angielskiego w przedszkolu może być nauczyciel wychowania przedszkolnego lub też nauczyciel filolog prowadzący jedynie zajęcia z języka obcego. Nauczyciel filolog to nauczyciel specjalista w nauczaniu języka obcego, absolwent wyższej uczelni o kierunku filologia angielska lub absolwent nauczycielskiego kolegium języków obcych. Kwalifikacje nauczycieli uczących języków obcych w przedszkolu określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12.03.2009. Do 31 sierpnia 2020 obowiązuje jednak okres przejściowy, który ma umożliwić nauczycielom zdobycie opisanego w dokumencie przygotowania metodycznego i poziomu znajomości języka.

Nauczyciel wychowania przedszkolnego w przedszkolu lub w szkole może również prowadzić zajęcia z języka obcego. Taki nauczyciel ma przygotowanie do pracy w młodszym grupach wiekowych i zna dobrze dzieci, z którymi na co dzień pracuje w przedszkolu. Pozwala mu to odpowiednio dobierać formy i techniki pracy. Ponadto jest on z dziećmi przez większość dnia i zna program nauczania dla danej grupy wiekowej, co daje mu możliwość integrowania tego programu z nauką języka obcego. Nauczyciel powinien wplatać zabawy z językiem angielskim w codzienne czynności, na przykład pozdrawiać dzieci w języku angielskim, podawać angielskie nazwy przedmiotów, o których jest mowa podczas zajęć nie związanych z nauką języka, lub zadawać pytania po angielsku w trakcie pracy grupowej lub indywidualnej.

Wskazane jest, aby poza używaniem języka angielskiego podczas różnych codziennych czynności wyznaczone były również stałe pory zabaw z językiem angielskim, kiedy cała uwaga nauczyciela i dzieci jest skierowana na konkretne zadania, ćwiczenia lub zabawy językowe.

Nauczyciel wychowania przedszkolnego lub oddziałów przedszkolnych w szkole ma bliski kontakt z rodzicami dziecka i dlatego może szybko i na bieżąco przekazywać informacje o jego postępach lub wskazywać sposoby pomocy dziecku w nauce języka obcego w domu.

Nauczyciel filolog, przychodzący na zajęcia z języka angielskiego do przedszkola



w określonych dniach i godzinach, powinien ściśle współpracować z nauczycielem wychowania przedszkolnego, aby szybciej i lepiej poznać dzieci, a co za tym idzie, dostosować metody i techniki pracy do ich potrzeb i możliwości. Pomoc nauczyciela wychowania przedszkolnego może okazać się cenna w przypadku problemów z dyscypliną czy koncentracją u dzieci. Wymiana informacji między obydwoma nauczycielami wskaże sposoby integracji języka obcego z programem wychowania przedszkolnego.

Obecność w trakcie zajęć językowych nauczyciela, z którym dzieci przebywają cały czas i są bardzo związane emocjonalnie, może sprawić, że poczują się pewniej i będą w nich aktywniej uczestniczyć. Jeśli wychowawca zna w pewnym stopniu język obcy, może opanować angielskie wierszyki, piosenki, słownictwo czy zwroty, których dzieci uczą się podczas zajęć, i powtarzać je z dziećmi w trakcie innych zajęć w ramach programu wychowania przedszkolnego, kiedy nauczyciel filolog jest nieobecny. Najważniejszą zaletą nauczyciela filologa jest to, że jest jednoznacznie kojarzony przez dzieci z językiem obcym, zaś wychowawcy – że doskonale zna dzieci i spędza z nimi wiele czasu.

Każdy z nauczyciel pracujący z dziećmi w wieku przedszkolnym powinien umieć śpiewać piosenki w taki sposób, aby dostosować ich tempo i tonację do możliwości dzieci. Ponadto powinien swobodnie wykorzystywać techniki dramy do przedstawiania znaczenia słów i zwrotów poprzez gesty, mimikę i odgrywanie scenek. Oznacza to urozmaiconą i sugestywną pracę głosem i ciałem, np. podczas czytania bajek.

## **1.4.2 Dzieci**

### **Charakterystyka dzieci 3, 4 i 5-letnich**

Dzieci w wieku przedszkolnym przechodzą przez okres dużych zmian w rozwoju fizycznym, emocjonalnym, społecznym, poznawczym i intelektualnym. Zmiany te następują stopniowo. W ramach tej samej grupy wiekowej występują też często znaczne różnice indywidualne w rozwoju poszczególnych dzieci.

Bardzo ważnym elementem tych zmian jest okres koncentracji dziecka przedszkolnego, który wzrasta stopniowo w miarę upływu czasu. Dlatego też zajęcia z języka obcego dla dzieci 3-letnich powinny trwać jedynie około 15-20 minut, a już dla dzieci 5-letnich mogą obejmować ok. 30 minut.

Zmiany w systemie nerwowym dzieci w wieku przedszkolnym prowadzą do zwiększenia sprawności w kierowaniu uwagą, umożliwiają refleksję nad własnym zachowaniem i sprzyjają skutecznemu rozwiązywaniu problemów. W tym okresie zwiększa się też harmonia, płynność i rytmiczność ruchów dzieci. Rozwijają się sprawności percepcyjne w zakresie rozpoznawania kształtów przedmiotów, figur geometrycznych oraz liter, a także umiejętność ich naśladowania. Zwiększa się też zdolność rozróżniania barw i odcieni oraz wzrasta wrażliwość w zakresie słuchu muzycznego i fonematycznego. Poprawia się orientacja w otoczeniu, która przejawia w stopniowym rozpoznawaniu przedziałów czasu, ujmowaniu kolejności zdarzeń, opanowywaniu wyrażen językowych służących do określania relacji czasowych, możliwe jest ustalanie relacji między przedmiotami oraz doskonalą się językowe opisywanie przestrzeni.

Zwiększa się pojemność dziecięcej pamięci, chociaż dzieci w tym wieku nie potrafią jeszcze ocenić swoich możliwości zapamiętywania. Kierują się dźwiękowym podobieństwem wyrazów, skojarzeniami sytuacyjnymi. Rozwijają się czynności myślowe szeregowania i klasyfikowania, dzieci przedszkolne potrafią sortować przedmioty poziomu podstawowego, chociaż trudności sprawia im używanie nazw kategorii (owoce).

Dzieci w wieku przedszkolnym rozwijają stopniowo zdolność do rozumowania przyczynowo-skutkowego. W rozwoju językowym dzieci mają coraz bardziej bogaty słownik, tworzą neologizmy i doskonałą umiejętność opowiadania i rozmowy. W zabawie dzieci poznają role społeczne, nawiązują relacje z rówieśnikami oraz uczą się reguł zachowania, a także ich przestrzegania.

Dzieci 3-letnie	Dzieci 4-letnie	Dzieci 5-letnie
Potrafia odróżnić pismo od tego, co pismem nie jest.	Potrafia w miarę dokładnie kopiować kształty liter.	
Potrafia przerysować koło.		Przerysowują kwadrat.
Przerysowują linie w formie krzyżyka.	Przerysowują linie w formie szyn.	
Naśladują zasłyszane melodie.		Potrafia utrzymać tonację i rytm melodii.
Mają kłopoty ze spostrzeganiem kolejności i przewidywaniem zdarzeń.	Mają słabą orientację w relacjach czasowych przedstawionych w opowiadaniu.	
	Dobrze rozumieją określenia relacji przestrzennych.	
	Mogą odtworzyć szereg złożony 4 cyfr.	
	Stosują strategię pamięciową polegającą na powtarzaniu.	
		Zaczynają rozumieć, na czym polega zapamiętywanie
	Potrafia tworzyć małe szeregi (np. mała i duża piłeczka).	
		Układają obiekty według wielkości.
	Opanowują rozumowanie przyczynowe.	
Pojawia się symboliczna rola przedmiotów w zabawie.	Zabawa symboliczna staje się uporządkowana, następuje odtwarzanie rzeczywistości w zabawie, a role uczestników stają się nawzajem uzupełniające.	
	Znają określenia procesów percepcyjnych (np. <i>widzi, słyszy</i> ).	
Wzrasta liczba opowiadań o niecodziennych zdarzeniach.	Najczęściej opowiadają znane bajki, wprowadzając własne modyfikacje.	
Starają się włączyć partnera w działania własne.	Dostosowują własne działania do działań partnera.	
	Wykazują tendencję do zadawania pytań.	

Źródło: Harwas-Napierała, B. i J. Trempała, 2005.

### **1.4.3 Rodzice**

Rodzice dzieci przedszkolnych odgrywają bardzo istotną rolę w przygotowaniu dziecka do posługiwania się językiem obcym. Nauczyciel może się spodziewać zainteresowania rodziców tym, co dzieje się na zajęciach i postępami dzieci. Oczekiwania rodziców są jednak często wygórowane, co może prowadzić do nieporozumień, a co gorsze, krytycznych uwag pod adresem nauczyciela w obecności dziecka. Taka sytuacja jest oczywiście niepożądana, gdyż może spowodować osłabienie autorytetu nauczyciela i niechęć dziecka wobec nauczyciela.

Aby współpraca między nauczycielem i rodzicami przebiegała w sposób satysfakcjonujący, należy już na początku roku szkolnego poinformować rodziców o celach zajęć, metodach pracy i spodziewanych osiągnięciach. W trakcie roku warto zachęcać rodziców do wykonywania z dziećmi prostych ćwiczeń językowych w domu. Z myślą o rodzicach wydawnictwo Oxford University Press uruchomiło bezpłatną stronę internetową ([www.elt.oup.com/parents](http://www.elt.oup.com/parents)), na której rodzice znajdują sugestie i wskazówki, jak pomóc dziecku w nauce, wspólnie się przy tym bawiąc, a także wiele piosenek, zabaw i atrakcyjnych ćwiczeń.

Wygodną formą komunikacji z rodzicami jest tablica informacyjna, na której można zostawiać listy do rodziców w foliowej koszulce, tak aby każdy wziął do domu kopię. W liście można wymienić słówka i zwroty oraz piosenki czy wierszyki poznane w ostatnim tygodniu czy miesiącu i zaproponować ćwiczenia i zabawy, w jakie można pobawić się z dzieckiem w domu.

Na zakończenie roku warto zaprezentować umiejętności dzieci w formie przedstawienia i zaprosić na nie rodziców i dziadków.

### **1.4.4 Dyrektor przedszkola lub szkoły**

Ważnym użytkownikiem programu jest dyrektor przedszkola. To dyrektor jest odpowiedzialny za właściwą organizację nauczania języka obcego. Gdy języka uczy nauczyciel filolog, dyrektor powinien zadbać o systematyczną współpracę wychowawcy grupy i nauczyciela języka angielskiego. Współpraca ta powinna polegać na poszukiwaniu wspólnych elementów programów przedszkolnego

i językowego oraz zaplanowaniu ćwiczeń i zadań wykorzystujących tę samą tematykę, ten sam rodzaj aktywności lub technikę. Dyrektor może też zachęcać nauczyciela wychowania przedszkolnego do doskonalenia umiejętności językowych, by mógł on z czasem sam prowadzić zajęcia językowe.

### **1.5. Warunki realizacji programu**

Program może być realizowany w przedszkolu lub w oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej. Zakładamy, że w obu tych przypadkach sala, w której odbywają się zajęcia językowe, wyposażona jest w stoliki i krzeselka, potrzebne do pracy z podręcznikiem, do prac plastycznych czy gier planszowych. Oprócz tego w sali znajduje się dywan i miejsce do ćwiczeń ruchowo-muzycznych, relaksacyjnych czy zabaw w kręgu.

Do dyspozycji nauczyciela języka obcego są w sali zabawki, materiały do pisania, rysowania, klejenia i wycinania.

Materace czy inne pomoce dydaktyczne, jak piłki, szarfy, skakanki, obręcze czy kostki do gry, wykorzystywane w wychowaniu przedszkolnym, stanowią naturalne otoczenie dzieci i warto je wykorzystywać także w trakcie zajęć z języka obcego.

Na ścianach powinny znaleźć się tablice, na których będzie można umieszczać karty z obrazkami przedstawiającymi ćwiczone słownictwo, plansze, prace dzieci itp.

Wskazane jest urządzenie w sali kącika angielskiego, w którym znajdzie się biblioteczka z książeczkami w języku angielskim, segregatory z pracami wykonanymi przez dzieci w trakcie zajęć z języka obcego, przedmioty czy rzeczy przyniesione przez dzieci, a także materiały i pomoce do gier i ćwiczeń. W sali powinien być również dostępny odtwarzacz płyt CD i ewentualnie DVD.

Jeśli dzieci korzystają z podręczników, warto umożliwić im zostawianie książek czy zeszytów ćwiczeń w sali. Rozwiąże to też problem częstego zapomnienia i gubienia książek.

## 2. Cele nauczania

### 2.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej

Obowiązująca od roku szkolnego 2009/10 podstawa programowa wychowania przedszkolnego została ogłoszona jako Załącznik nr 1 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej* z dnia 23 grudnia 2008 r. Grono fachowców opracowało ją w celu zapewnienia właściwego poziomu wychowania przedszkolnego w różnych placówkach. Określa ona cele i treści edukacji przedszkolnej, a także warunki i sposób ich realizacji. Wyodrębniono w niej zakresy działalności edukacyjnej przedszkola, stanowiące minimum programowe, poza które mogą wykroczać przedszkolne programy nauczania, tworzone w oparciu o ten dokument. 30 maja 2014 roku ogłoszono rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej wprowadzające kilka zmian we wspomnianej powyżej podstawie programowej. Z punktu widzenia nauczania języka obcego najważniejszą z nich jest wprowadzenie zapisu, który nadaje ramy programowe nauce języka obcego i wymienia umiejętności, które powinny posiadać dzieci kończące edukację przedszkolną.

Zapis dotyczący języka obcego został dodany jako jeden z jedenastu celów ogólnych i brzmi: „przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym poprzez rozbudzanie ich świadomości językowej i wrażliwości kulturowej oraz budowanie pozytywnej motywacji do nauki języków obcych na dalszych etapach edukacyjnych, a w przypadku dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – rozwijanie świadomości istnienia odmienności językowej i kulturowej”.

Cel ten, podobnie jak i pozostałe, powinny być realizowane „we wszystkich obszarach działalności edukacyjnej przedszkola”, warto więc zwrócić uwagę na te cele ogólne, które mogą być realizowane w trakcie zajęć językowych; zostały one wymienione poniżej.

#### **Celem wychowania przedszkolnego jest:**

- wspomaganie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształtowanie czynności intelektualnych potrzebnych im w codziennych sytuacjach i w dalszej edukacji;
- rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi (obdarzanie uwagą mówiącego, grzeczne zwracanie się do innych, przestrzeganie reguł w grach i zabawach, przedstawianie się);
- stwarzanie warunków sprzyjających wspólnej i zgodnej zabawie oraz nauce dzieci

o zróżnicowanych możliwościach fizycznych i intelektualnych;

- zachęcanie do uczestnictwa w zabawach ruchowych i grach;
- budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym i przyrodniczym (znajomość roślin i zwierząt żyjących w różnych środowiskach, świadomość zmian zachodzących w życiu roślin i zwierząt w kolejnych porach roku);
- wspomaganie rozwoju intelektualnego wraz z edukacją matematyczną (liczenie, dodawanie i odejmowanie, rozróżnianie strony prawej i lewej, ustalanie kierunków i położenia, znajomość następstw pór roku, dni i nocy);
- wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych i rozwijanie umiejętności wypowiedzania się poprzez muzykę, małe formy teatralne oraz sztuki plastyczne (odgrywanie ról, posługiwanie się mową, mimiką, gestem i ruchem oraz rekwizytami; śpiewanie piosenek, wypowiedzanie się w różnych technikach plastycznych);
- zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są ważne w edukacji szkolnej.

Aby te cele osiągnąć, jak podkreślają autorzy podstawy programowej, należy wspomagać rozwój, wychowywać i kształcić dzieci m.in. w następujących obszarach:

- wspomaganie rozwoju mowy (umiejętność zwracania się do rozmówcy, dbałość o poprawność wypowiedzi, umiejętność uważnego słuchania, zadawania pytań i mówienia o swoich potrzebach i decyzjach);
- kształtowanie gotowości do nauki czytania i pisania (określanie kierunków na kartce, uważne przyglądanie się obrazkom, rozpoznawanie sensu uproszczonych rysunków, oznaczeń i symboli, sprawność manualna i koordynacja wzrokowo-ruchowa, zainteresowanie czytaniem, pisanem i książkami).

## 2.2 Cele szczegółowe

W propozycji zmian w podstawie programowej zapisano szczegółowe umiejętności, jakie dzieci powinny osiągnąć w ramach przygotowania do posługiwania się językiem obcym. Zostały one określone w punkcie 16. omawianych obszarów rozwoju i umiejętności (s. 7). Na podstawie tych zapisów przyjęto, że dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej potrafi:

**1) uczestniczyć w różnego rodzaju zabawach, które odbywają się w przedszkolu w języku angielskim.** Mogą to być zabawy muzyczne, podczas których dzieci śpiewają, wystukują rytm, reagują na dźwięki muzyki. Mogą to być zabawy ruchowe, w trakcie których dzieci odgrywają czynności wymieniane przez nauczyciela, wykonują gesty ilustrujące słowa piosenki lub wierszyka. Zabawy z językiem angielskim mogą dotyczyć też działań plastycznych, gdy np. dzieci wspólnie tworzą kolaż, ilustrują poznane słowa czy historyjkę. Zabawy konstrukcyjne, o których jest mowa w podstawie, mogą polegać na budowaniu z klocków przedmiotów (budynków, zwierząt itp.), których nazwy poznają w języku obcym. Zabawy teatralne, bardzo ważne w procesie nauki języka obcego, to odgrywanie scenek, historyjek, przygotowywanie prostych przedstawień w języku angielskim.

**2) zrozumieć bardzo proste polecenia (nauczyciela lub pochodzące z nagrań czy od innych uczniów) i zareagować na nie werbalnie lub niewerbalnie.** Ważne jest, by dzieci, uczestnicząc w zabawach, miały okazję pokazać, że rozumieją kierowane do nich komunikaty. Na początku wystarczy, że wypełniają treść poleceń, z czasem powinny zacząć odpowiadać pojedynczymi wyrazami i zwrotami, by potwierdzić, że rozumieją i wiedzą, co odpowiedzieć w danej sytuacji.

**3) powtarzać rymowanki, proste wierszyki i śpiewać piosenki w grupie.**

Powtarzanie i śpiewanie w grupie jest ważnym etapem w oswojeniu się z językiem obcym. Daje poczucie bezpieczeństwa i stwarza okazję do ćwiczenia swoich umiejętności oraz wymowy, zanim dzieci będą gotowe do występów indywidualnych na forum grupy czy przed rodzicami.

**4) zrozumieć ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych przez nauczyciela, który podczas opowiadania lub czytania wykorzystuje obrazki, rekwizyty lub ruch, mimikę czy gesty.** Dzieci mają duże możliwości rozumienia z kontekstu, a przy umiejętnym wykorzystaniu gestów przez nauczyciela oraz użyciu pomocy wizualnych potrafią zrozumieć ogólny przekaz opowiadania, nawet gdy



częściowo przekracza on zasób poznanych słownictwa i struktur. Nauczyciel powinien wybierać opowiadania z angielskiego repertuaru dziecięcego, zwłaszcza tradycyjne bajki, ale także korzystać z dzieł współczesnej literatury dziecięcej brytyjskiej i amerykańskiej.

### **2.2.1 Cele językowe**

Głównym celem kształcenia językowego w przedszkolu jest osłuchanie dzieci z językiem obcym i uwrażliwienie tej grupy wiekowej na brzmienie języka innego niż język ojczysty. Stopniowo też dzieci będą zachęcane do reagowania i wypowiadania rutynowych zwrotów w sytuacjach życia codziennego w przedszkolu. Dlatego też sprawnościami językowymi rozwijanymi w grupie dzieci przedszkolnych jest rozumienie ze słuchu i mówienie w języku obcym.

Rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu polega na przyzwyczajaniu dzieci do poleceń wydawanych w języku obcym, na słuchaniu bajek, piosenek i rymowanek, a także wykorzystywaniu języka obcego w zabawach i grach językowych.

Rozwijanie mówienia w języku obcym oznacza zachęcanie dzieci do powtarzania zwrotów i wyrażeń podczas śpiewania piosenek, recytowania wierszyków i rymowanek, a także do stosowania języka obcego w grach i zabawach oraz w trakcie codziennych czynności wykonywanych w przedszkolu.

#### **Sprawność słuchania:**

- uwrażliwienie na brzmienie języka obcego,
- osłuchanie z językiem obcym,
- rozwijanie reagowania ruchem na język obcy,
- rozwijanie rozumienia znaczenia z kontekstu.

#### **Sprawność mówienia:**

- powtarzanie zwrotów i zdań w języku obcym,
- udział w stałych częściach zajęć (np. powitania, pożegnania),
- śpiewanie piosenek i recytowanie wierszyków w języku obcym,
- udzielanie odpowiedzi na pytania nauczyciela.

### 2.2.2 Rozwijanie samodzielności w uczeniu się

Pod względem samodzielności w uczeniu się można zaobserwować duże różnice pomiędzy 3, 4 i 5-latkami. Dzieci w wieku 3-4 lat nie są świadome procesu uczenia się i w związku z tym nie mogą rozwijać samodzielności w tym procesie. Poznają świat poprzez zabawę i nie zdają sobie sprawy z tego, że się w ten sposób uczą. Pięciolatki koncentrują się nadal w dużym stopniu na zabawie i nie mają jeszcze tak dobrze rozwiniętej świadomości przyswajania nowego materiału. Owszem, bardzo lubią zaspokajać swoją ciekawość świata, ale nie są w pełni świadome, na czym polega systematyczna nauka. Można już jednak w tej grupie wiekowej wprowadzać pewne elementy samodzielności w uczeniu się, przygotowujące je do nauki szkolnej. Mając w grupie dzieci 5-letnie, nauczyciel może stopniowo wspomagać rozwój umiejętności samodzielnego uczenia się, różnicując jednak metody i techniki z uwagi na zróżnicowanie wiekowe i rozwojowe dzieci. Proponujemy:

- podawać dzieciom cele nauki na początku zajęć językowych,
- zachęcać dzieci do prowadzenia słowniczków obrazkowych,
- zachęcać dzieci do zbierania prac, z których są szczególnie zadowolone, w specjalnej teczce, pudełku lub skoroszycie,
- zachęcać dzieci do oceny zajęć poprzez wyrażanie swoich opinii – co im się podobało, a co nie i dlaczego,
- zachęcać dzieci do refleksji nad tym, czego się nauczyły podczas zajęć.

Ponadto nauczyciel może wprowadzać elementy *Europejskiego portfolio językowego dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat* (zob. Załącznik 1), na przykład pytając dzieci, jakie znają kraje, o jakich językach słyszały, czy znają jakieś słowa w innych językach lub potrawy z innych krajów. Aby rozwijać świadomość wielojęzyczną, można też zachęcać dzieci do rozmowy o tym, kto w rodzinie zna języki obce, kto podróżuje za granicę i jakie odwiedził kraje. Starsze dzieci mogą zacząć zbieranie prac dokumentujących ich naukę języka w *Dossier*, stanowiącym część *Europejskiego portfolio językowego*.

Dzięki działaniom rozwijającym samodzielność w uczeniu się dziecko czuje, że nauka języka jest ważna i że jego zdanie, opinia i doświadczenia są istotne dla nauczyciela, który zadaje pytanie i słucha jego odpowiedzi.

Atmosfera współpracy i możliwość swobodnej rozmowy na temat doświadczeń językowych sprawia, że dzieci bardziej angażują się w naukę, a w przyszłości będą bardziej świadomymi

i odpowiedzialnymi uczniami.

### **3. Treści nauczania**

#### **3.1 Wstęp**

Poniższe treści nauczania zawierają listę tematów, struktur gramatycznych, funkcji i sytuacji, które mogą być wprowadzane w nauczaniu języka angielskiego w grupie wiekowej 3-5 lat.

Nauczanie języka obcego w przedszkolu charakteryzuje się dosyć dużą elastycznością, jeśli chodzi o zakres wprowadzanego słownictwa czy struktur gramatycznych. Wynika to z potrzeby uczenia języka obcego w kontekście ciekawym i bliskim dzieciom (zabawki w przedszkolu, przedmioty przyniesione przez dzieci do przedszkola, rzeczy znalezione na spacerze w lesie czy parku) oraz z różnorodności wykorzystywanych materiałów, w tym piosenek, wierszyków czy bajek, często w wersji oryginalnej, tzn. nieuproszczonej na potrzeby uczących się.

Oznacza to, że postępy językowe mogą być trudne do zaobserwowania. Słownictwo i zwroty wynikające z potrzeb, zainteresowań dzieci czy pochodzące z poznawanych piosenek i wierszyków nie zawsze są proste i powszechnie wprowadzane na początku nauki.

W nauczaniu tej grupy wiekowej niezbędne są częste powtórki w celu utrwalenia piosenek czy wierszyków, ale także dlatego, że dzieci chętnie wracają do ulubionych zabaw czy bajek.

Umożliwienie dzieciom wyboru piosenki, wierszyka czy bajki pozwoli im mieć wpływ na kształt zajęć, a w rezultacie – zachęci do aktywnego uczestniczenia w zabawach. Powtórki pomogą także uczniom, którzy często chorują, nadrobić materiał, a także umożliwią młodszym dzieciom z grupy, np. urodzonym pod koniec roku kalendarzowego, nadrobienie różnic rozwojowych.

Nauczyciel powinien wykorzystywać wszystkie sytuacje do interakcji z dziećmi w języku obcym, tak aby przywykły one do używania języka angielskiego nie tylko w czasie zajęć językowych, ale także w codziennych sytuacjach w przedszkolu.

### 3.2 Zakresy tematyczne

Poniżej prezentujemy propozycje grup leksykalnych słownictwa, które można wprowadzić w podstawowej wersji programu (2 zajęcia tygodniowo), i te, które można zrealizować w programie rozszerzonym (3–5 zajęć tygodniowo) – oznaczono je gwiazdką (\*).

- liczby 1–10
- kolory
- zabawki
- zwierzęta
- części ciała
- ubrania
- jedzenie
- urodziny
- czynności związane z ruchem
- członkowie rodziny
- zakupy i produkty\*
- pomieszczenia w domu\*
- wyposażenie domu\*
- sporty\*
- dni tygodnia\*
- pory roku\*
- typy pogody
- instrumenty muzyczne\*
- środki transportu
- miejsca w mieście
- zabawki i zabawy na podwórku
- czynności codzienne
- święta

### 3.3 Kategorie gramatyczne i części mowy

Dzieci przedszkolne uczą się języka bardzo mechanicznie, zapamiętując całe zwroty w konkretnych sytuacjach.

Struktury i części mowy, które są wprowadzane i przyswajane w tym wieku, to:

- czasownik *to be*
- czasownik *to have*
- czasownik modalny *can*
- tryb rozkazujący
- rzeczowniki: forma liczby pojedynczej i mnogiej
- przymiotniki
- liczebniki: 1–10
- przyimki określające położenie (*in, on, next, behind*)

### 3.4 Sytuacje i funkcje komunikacyjne

Poniżej prezentujemy sytuacje i funkcje, które proponujemy wprowadzać; niektóre warto ćwiczyć podczas każdego zajęcia (np. witanie się, określanie pogody, żegnanie się), inne – w zależności od tematyki zajęć, jeszcze inne – okazjonalnie, np. w trakcie zajęć o tematyce świątecznej (składanie życzeń z okazji świąt) lub gdy wiemy, że któreś z dzieci ma urodziny (składanie życzeń urodzinowych).

- witanie się, żegnanie
- przedstawianie się
- podawanie wieku
- odpowiadanie na pytanie o liczbę
- nazywanie części ciała
- nazywanie ubrań
- nazywanie produktów żywnościowych
- przedstawianie swoich umiejętności

- wyrażanie swoich upodobań
- przedstawianie członków rodziny
- składanie życzeń z okazji urodzin, Świąt Bożego Narodzenia i Wielkiej Nocy
- nazywanie zwierząt
- nazywanie ulubionych zabawek
- nazywanie kolorów
- określanie pogody
- nazywanie środków transportu

### **3.5 Przykładowe połączenie zakresów tematycznych z grupami leksykalnymi, strukturami i funkcjami**

Poniżej prezentujemy przykładowy sposób rozłożenia treści nauczania. Jest to propozycja powiązania materiału językowego, czyli struktur gramatycznych i grup leksykalnych, z funkcjami i sytuacjami, jak również umieszczenia ich w podanych zakresach tematycznych. Większość zdań wymienionych w poniższej tabeli dzieci słyszą w trakcie zajęć – zwykle od nauczyciela, który często prosi o powtórzenie zdania lub krótką odpowiedź na swoje pytanie. Nie oczekujemy od dzieci gotowości i samodzielności w użyciu wymienionych zwrotów i struktur. Jest to w większości język, który na razie poznają biernie i z którym się dopiero osłuchują.

Poniższa lista nie jest też w żadnym wypadku zamknięta. Jest to propozycja najczęściej występujących w programach przedszkolnych tematów. Może być ona modyfikowana lub poszerzana poprzez wykorzystywanie materiałów autentycznych, które zawierają dużo słów i zwrotów z różnych zakresów tematycznych. Ponadto dzieci same często pytają o nowe słowa i zwroty, co wynika z potrzeby chwili lub chęci wyrażania swoich emocji.

zakresy tematyczne	grupy leksykalne	struktury gramatyczne	funkcje językowe, sytuacje i ćwiczenia komunikacyjne
ja	części ciała, ubrania, jedzenie, urodziny, czynności związane z ruchem, liczby	<i>Hello!</i> <i>Good morning!</i> <i>What's your name?</i> <i>My name is...</i> <i>How old are you?</i> <i>I am five.</i> <i>How are you?</i> <i>I am... (fine, O.K.)</i> <i>Happy birthday!</i> <i>What do/don't you like? I like.../I don't like...</i> <i>Can you...? I can...</i>	witanie się, przedstawianie się, podawanie wieku, nazywanie części ciała, ubrania, nazywanie jedzenia, przedstawianie swoich umiejętności, wyrażanie swoich upodobań, rozpoznawanie liczb i liczenie
ja i moja rodzina	członkowie rodziny, zwierzęta w domu	<i>Who is it?</i> <i>My mum, dad...</i>	przedstawianie członków rodziny, nazywanie zwierząt domowych
ja i moje przedszkole	zabawki, kolory, bohaterowie bajek, zabawy,	<i>What's this?</i> <i>It's a ...</i> <i>It's big/ It's small.</i> <i>What colour is it?</i>	nazywanie ulubionych zabawek, nazywanie kolorów, zabaw, odgrywanie bajek, zgadywanie
ja i moje otoczenie	zabawy na podwórku i zabawki, środki transportu,	<i>Let's play!</i> <i>You hide I seek.</i> <i>Merry Christmas!</i> <i>Happy New Year!</i> <i>Happy Easter!</i>	nazywanie środków transportu,
ja i społeczeństwo	wiersze, piosenki i bajki o dzieciach z krajów anglojęzycznych, zabawy dzieci z innych krajów, zwierzęta w obcych krajach		nazywanie zabaw dzieci z innych krajów
ja i przyroda	różne typy pogody, zwierzęta w lesie i na wsi	<i>What is the weather like today?</i> <i>Is it rainy/raining?</i> <i>It is sunny/windy.</i> <i>It is hot/ It is cold.</i>	nazywanie pogody w różnych porach roku
ja i matematyka	położenie przedmiotów względem siebie, liczby 1–10	<i>Where is.....?</i> <i>It's on/ in/ next to/ behind...</i> <i>How many...?</i>	pytanie o położenie przedmiotów pytanie o liczbę

## 4. Procedury osiągnięcia celów

### 4.1 Zwroty służące komunikacji podczas zajęć

Na zajęciach językowych warto wykorzystywać angielskie odpowiedniki zwrotów, które dzieci słyszą codziennie w języku polskim od nauczyciela wychowawcy podczas codziennych sytuacji czy w trakcie wykonywania rutynowych czynności. Dzieciom będzie łatwiej je zrozumieć, jeśli zwrotom będą towarzyszyły gesty, pomoże im także znajomy kontekst, a także pewna przewidywalność sytuacji na zajęciach. Z czasem dzieci zaczynają spontanicznie stosować te zwroty podczas zajęć.

#### Powitania, pożegnania

*Hello!*

*Good morning/ good afternoon.*

*How are you?*

*Goodbye.*

*See you.*

#### Pytania i prośby

*Can I go to the toilet, please?*

*Can I drink water, please?*

*Can I wash my hands, please?*

*Can you help me, please?*

#### Organizacja pracy w klasie

*Let's play a game! Let's sing a song!*

*Look and listen! Everybody – listen to me!*

*Colour... Show me... Point to...*

*Sit down, please.*

*Stand up, please.*

*Come here, please.*

*Don't do that!*



*Look, listen!*

*Can I help? Do you need help?*

*Close the door, please. Open the door, please.*

*Good, very good, OK.*

*Excellent! Brilliant!*

*Be quiet, please. Silence, please.*

### Proste polecenia

*Touch your... (a part of body)*

*Tap your... (a part of body)*

*Move your... (a part of body)*

*Stamp your feet.*

*Clap your hands.*

*Shake your body.*

*Turn around.*

### Nieprzewidziane sytuacje

*Take a tissue.*

*Blow your nose.*

*Don't pick your nose.*

*Tie your... Zip your... Button your...*

*Tie your laces.*

*Do you want to go wee-wee?*

*Take the toilet paper.*

*Wipe your bottom/bum.*

*Pull up your knickers/trousers/tights.*

## 4.2 Metody i sposoby pracy

### 4.2.1 Metody pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym

Zalecamy swobodne korzystanie z różnych metod odpowiednich do wieku rozwojowego dzieci.

Poniżej opisujemy dwie metody, najbardziej adekwatne do wieku dzieci.

**TPR (Metoda Reagowania Całym Ciałem)** jest bardzo przydatna z uwagi na wiek dzieci.

Metoda ta zakłada, że uczniowie okazują zrozumienie poleceń nauczyciela ruchem lub gestem, a nauczyciel wspomaga swoje polecenia językiem ciała. Dzieci zachęcane są do przedstawiania za pomocy pantomimy znaczenia słów (rzeczowników, przymiotników, czasowników itp.) lub odgadywania słów na podstawie gestów.

Metoda ta jest przydatna w nauczaniu tej grupy wiekowej, ponieważ wykorzystuje ruch w nauce języka, rozwija sprawność słuchania, pozwala wydłużyć okres osłuchiwania się z językiem.

**Metoda audiolingwalna** jest bardzo często wykorzystywana w nauczaniu grup początkujących. Szczególnie przydatne jest powtarzanie za wzorem (nauczycielem lub nagraniem), chórem i indywidualnie, wielokrotne powtarzanie zwrotów, słów czy zdań dla wyrobienia nawyków językowych (*drills*) oraz uczenie się na pamięć wierszyków, rytmicznych wyliczanek, rymowanek (*jazz chants*) oraz piosenek, co służy usprawnieniu płynności mówienia, uczy prawidłowej wymowy i intonacji.

Jest to metoda sprzyjająca rozwijaniu zarówno sprawności słuchania, jak i mówienia. Chóralne recytowanie i śpiewanie zachęca nawet nieśmiałe dzieci do powtarzania zwrotów i aktywnego udziału w zajęciach.

### 4.2.2 Sposoby pracy z dziećmi

**Gry i piosenki** powinny być wykorzystywane na każdych zajęciach z grupami przedszkolnymi.

W tym wieku jest to główny sposób zapamiętywania języka. Dzieci są wrażliwe na muzykę i rytm, większość z nich lubi śpiewać, dlatego warto wykorzystywać piosenki lub rymowanki (*jazz chants*) do nauczania zwrotów i zdań. Każdemu wersowi piosenki czy wierszyka powinien towarzyszyć gest czy ruch ciała.

Ćwiczenia językowe przedstawione w postaci gry są dla dzieci atrakcyjne, ponieważ formą przypominają zabawę. Często są to gry, w które dzieci grają w języku ojczystym.

**Opowiadanie historyjek** lub **czytanie bajek** przez nauczyciela wprowadza atmosferę sprzyjającą skupieniu uwagi. Uczniowie siadają wtedy w kole na podłodze lub na dywanie. Początkowo bajki służą rozwijaniu sprawności rozumienia tekstu słuchanego, kiedy to nauczyciel czyta lub opowiada bajkę. Z czasem dzieci można zachęcać do włączania się w opowiadanie poprzez wykonywanie gestów czy ruchów ciała, a także wypowiadanie powtarzających się zwrotów czy słów. Słuchanie bajek i oglądanie ilustracji sprawia, że dzieci zaczynają interesować się książkami, czerpać przyjemność z kontaktu z nimi, starsze dzieci przedszkolne zaś stopniowo zaczynają interesować się czytaniem (zob. nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego, punkt 14.4 i 14.5).

**Drama** to kolejna przydatna metoda pracy z dziećmi. Polega ona na wchodzeniu w role, odgrywaniu scenek, inscenizacji i improwizacji. Techniką wykorzystującą elementy dramy jest użycie pacynki lub zabawki do rozmowy z dziećmi, do wprowadzania nowego słownictwa lub ćwiczenia go. Drama uczy otwartości i aktywności, współpracy z innymi, komunikacji i współdziałania w grupie, rozwija wyobraźnię, pozwala wyrazić emocje. Należy jednak zaznaczyć, że nie wszystkie dzieci chętnie występują przed innymi i na pewno nie należy ich do takich występów zmuszać.

W pracy z dziećmi bardzo dobrze sprawdzają się **wizualizacja** i **ćwiczenia relaksacyjne**. Chodzi o stwarzanie sytuacji, w których dzieci wyobrażają sobie inne otoczenie lub siebie w innym miejscu. Nauczyciel opisuje dzieciom po angielsku, gdzie się znajdują, jak się czują, a dzieci starają to sobie wyobrazić. Następnie rysują to, co sobie wyobraziły, lub wymieniają słowa, które zapamiętały z opisu nauczyciela. Tego typu ćwiczenia są okazją do słuchania i rozwijają wyobraźnię. Relaksująca atmosfera takich ćwiczeń zmniejsza opory przed mówieniem.

**Zajęcia plastyczne** (*art and crafts*) umożliwiają integrację z zajęciami przedszkolnymi, zgodnie z zaleceniami nowej podstawy programowej (zob. nowa podstawa wychowania przedszkolnego, Zalecane warunki i sposób realizacji, s. 8) i stanowią doskonały kontekst do poznawania języka. Ćwiczenia tego typu wychodzą naprzeciw naturalnej aktywności dzieci i umożliwiają uczenie się przez działanie. Wykonywanie prac plastycznych motywuje dzieci do mówienia o swoich pracach i słuchania innych. Służy utrwalaniu słownictwa i zwrotów,

a poprzez swoją atrakcyjną formę sprzyja zapamiętywaniu. Ta metoda pracy umożliwia nauczycielowi indywidualny kontakt z uczniami; warto wykorzystać tę sytuację, by zachęcić dzieci do używania języka obcego.

**Zabawa** jest podstawową formą aktywności dzieci w przedszkolu. W zabawie dzieci realizują naturalną potrzebę ruchu, uczą się wyrażać swoje emocje, rozwijają umiejętność współpracy z innymi dziećmi. Poprzez zabawę dzieci poznają świat i rozwijają wyobraźnię. Zabawa stwarza możliwość wielokrotnego powtarzania zwrotów w sposób użyteczny i znaczący dla dzieci. W trakcie zabawy dzieci uczą się całościowo, angażując zmysły, uczucia i umysł. Zabawa stwarza również okazję do aktywnego uczenia się poprzez działanie. Mogą być to znane dzieciom polskie zabawy (wtedy dodany jest do nich język obcy), autentyczne zabawy dziecięce pochodzące z krajów anglojęzycznych lub też zabawy przystosowane do celów nauczania języka obcego.

**Muzyka** rozwija wrażliwość na dźwięki i ułatwia ich zapamiętywanie. Pozwala opanować poprawną wymowę i przyswoić całe zwroty w języku obcym. Służą temu znane melodie, np. *Panie Janie*.

Odpowiednio dobrana muzyka działa również uspokajająco na dzieci, wprowadza relaksującą atmosferę i zmienia nastrój. W tym celu można wykorzystać odgłosy natury czy muzykę instrumentalną. Muzyka poważna służy rozwijaniu wrażliwości i aktywności twórczej dzieci. Muzyka poważna lub instrumentalna może być tłem do wprowadzania słownictwa czy zwrotów oraz ćwiczeń w słuchaniu.

Muzyka ludowa z kręgu kultury krajów anglojęzycznych wzbogaci zabawy ruchowe i taneczne. Wykorzystanie instrumentów w nauce języka obcego to nie tylko okazja do poznania ich nazw i nauki rozpoznawania dźwięków, które wydają. Instrumenty mogą także służyć do wystukiwania sylab, zmiany fazy lekcji itp.

#### **4.2.3 Przykłady gier i zabaw w języku angielskim dla dzieci w wieku przedszkolnym**

Poniżej opisano krótko gry i zabawy, które sprawdzają się w starszych grupach przedszkolnych. Większość z nich to zabawy ruchowe, bo, jak wiadomo, ruch sprawia dzieciom radość, a pozytywne nastawienie do nauki języka jest bardzo ważne dla postępów również w najmłodszym wieku.

### ***Cops and robbers (policjanci i złodzieje)***

Nauczyciel dzieli dzieci na dwie grupy. Jedna grupa staje w środku koła ułożonego ze sznurka na dywanie na środku sali. Druga grupa jest na zewnątrz koła, w pewnej odległości od niego. Nauczyciel rozmieszcza w różnych miejscach sali karty z obrazkami przedstawiającymi ćwiczone słowa i wyjaśnia, że kiedy wypowie jedno ze słów, które są przedstawione na kartach, „złodzieje”, czyli dzieci stojące w środku koła, mają podbiec do właściwej karty, zabrać ją i wrócić jak najszybciej do kręgu. W tym czasie „policjanci” starają się dotknąć tę osobę, która trzyma kartę. Jeśli im się to uda przed jej powrotem do kręgu, karta z obrazkiem wraca na miejsce. W obu przypadkach, tzn. o ile „złodziejowi” uda się wrócić do kręgu lub jeśli „policjanci” odbiorą mu kartę, dzieci mają nazwać, co ona przedstawia.

### ***Spider and flies (pająk i muchy)***

Nauczyciel lub któreś z dzieci odgrywa rolę „pająka”, pozostałe dzieci są „muchami”. Muchy mogą swobodnie „latać” po sali (w tle może grać muzyka). Kiedy nauczyciel czy dziecko będące „pajakiem” zawoła: *Spider catches!*, wszystkie dzieci mają stanąć nieruchomo. Jeśli ktoś się poruszy, zostaje złapany przez „pająka” i ma odpowiedzieć po angielsku na pytanie dotyczące aktualnie ćwiczonego słownictwa czy zwrotów. Jeśli odpowie poprawnie, jest wypuszczony na wolność. Jeśli nie, to „pająk” łapie go w sieć i nie może on już więcej „latać”.

### ***Hot – Cold (ciepło – zimno)***

Prosimy jedno z dzieci o wyjście z sali. Inne dziecko chowa kartę z obrazkiem ilustrującym ćwiczone słowo. Dziecko, które wyszło z sali, wraca i szuka karty. Wszystkie dzieci pomagają mu ją znaleźć, mówiąc: *It's a...* cicho, gdy dziecko szukające karty jest od niej daleko, a coraz głośniejsze – jeśli się do niej zbliża.

### ***Simon says...***

Karty z obrazkami ilustrującymi ćwiczone słownictwo rozmieszczamy na ścianach wokół sali. Dzieci mają podbiec do właściwej karty z obrazkiem tylko wtedy, kiedy usłyszą polecenie nauczyciela *Run to...* poprzedzone wyrażeniem: *Simon says...* Jeżeli nauczyciel nie powie na początku *Simon says...*, dzieci mają pozostać w bezruchu. Innym wariantem tego ćwiczenia jest wykonywanie poleceń zakończonych słowem *please!* Dzieci biegną do karty tylko wtedy, jeśli nauczyciel powie: *Go to..., please!*

### ***True/ false guessing game (prawda / fałsz)***

Nauczyciel ustawia dzieci w rzędzie jedno za drugim. Kładzie przed nimi dwie karty w jednej linii w pewnej odległości od siebie. Jedna karta przedstawia znaczek “✓” (ptaszek = prawda), a druga – “X” (krzyżyk = fałsz). Nauczyciel pokazuje karty z obrazkami przedstawiającymi ćwiczone słownictwo i nazywa je: *It's a ...*. Dzieci mają skoczyć w kierunku odpowiedniej karty w zależności od tego, czy nauczyciel nazwał obrazek prawidłowo, czy nie.

### ***The bottle game (gra w butelkę)***

Dzieci siadają w kręgu wokół rozłożonych kart z obrazkami przedstawiających ćwiczone słowa. W środku znajduje się plastikowa butelka. Nauczyciel (potem mogą to robić poszczególne dzieci) wprowadza butelkę w ruch obrotowy. Dzieci mają nazwać kartę z obrazkiem, którą wskaże butelka, gdy się zatrzyma.

### ***Detective and leader (detektyw i przywódca)***

Prosimy jedno z dzieci („detektywa”) o wyjście na chwilę z sali. Pozostałe dzieci wybierają „przywódcę”. Ma on pokazywać czynności, reszta dzieci będzie go naśladować. Czynności te ilustrują ćwiczone zwroty, np. *Touch your nose, clap your hands*. Dziecko grające rolę „detektywa” wraca do sali. „Przywódca” pokazuje czynności, a pozostałe dzieci naśladują go i chóralnie nazywają nową czynność. Zadaniem „detektywa” jest wskazać „przywódcę”.

### ***Doggie, doggie, who's got your bone?***

Jedno z dzieci, które jest „pieskiem”, siada na środku sali i zasłania twarz dłońmi. Pozostałe dzieci siadają wokół niego, tworząc koło. Dzieci w kręgu recytują rymowanekę i przekazują sobie za plecami kość dla pieska:

*Doggie, doggie, who's got your bone?*

*Someone's stolen it from your home. Guess who? Maybe you?*

*Maybe a monkey from the zoo?*

*Maybe a monkey from the zoo?*

(W tym momencie dziecko, które ma kość w ręku za plecami, nie podaje jej dalej).

*Doggie, wake up! Find your bone!*

*If you find it, take it home!*

Dziecko, które odgrywa rolę „pieska”, pyta po kolei kolegów i koleżanki: *Have you got my bone?* Jeśli pytane dziecko nie ma kości, mówi: *No, bone! Sorry doggie!* lub *I haven't got your*

*bone! Sorry doggie!* lub *My hands are empty! Sorry doggie!* Jeśli ma kość, przejmuje rolę „pieska”.

### **Zabawa w rzucanie papierowych kul do koszyków**

Nauczyciel dzieli grupę dzieci na dwie drużyny. Koło każdego zespołu układa przygotowane wcześniej papierowe kule (dla każdej z drużyn w innym kolorze). Uczniowie ustawiają się w dwóch rzędach, jeden za drugim. W pewnej odległości od pierwszych zawodników nauczyciel ustawia w rzędzie cztery plastikowe koszyki w czterech kolorach. Następnie wydaje polecenie pierwszemu zawodnikowi z pierwszej drużyny: *Throw a paper ball into the (red) basket!* Jeśli zawodnik trafi do odpowiedniego koszyka, jego drużyna zdobywa jeden punkt. Potem nauczyciel wydaje polecenie pierwszemu zawodnikowi z drugiej drużyny: *Throw a paper ball into the (yellow) basket!* Gra trwa tak długo, aż oba zespoły użyją wszystkich kul. Nauczyciel liczy wspólnie z uczniami, ile kul wrzuciła celnie każda z drużyn.

### **Zabawa w przechodzenie do odpowiedniej figury**

Nauczyciel rozkłada na podłodze kilka wyciętych z kartonu trójkątów, kół i kwadratów w czterech kolorach, po kilka figur w tym samym kolorze. Pozwala dzieciom swobodnie poruszać się pomiędzy figurami w rytm muzyki. Gdy zatrzymuje nagranie, wydaje dzieciom polecenie: *Go to a (red square)!* Ponieważ na podłodze jest kilka czerwonych kwadratów, dzieci nie muszą się tłoczyć przy jednym. Nauczyciel kontynuuje ćwiczenie, wydając inne polecenia.

### **Zabawa w przechodzenie do odpowiednich kart z obrazkami**

Nauczyciel rozmieszcza w różnych miejscach sali karty z obrazkami przedstawiającymi ćwiczone słownictwo. Następnie wydaje polecenie: *Run to...!* i nazywa przedmiot przedstawiony na jednej z kart. Zadaniem dzieci jest podbiec do właściwej karty z obrazkiem i nazwać ją: *It's a...* Potem nauczyciel wydaje polecenie: *Jump to...!* Dzieci mają zbliżyć się do odpowiedniej karty w podskokach i nazwać ją. Gdy usłyszą polecenie: *Walk to...!*, mają podejść do odpowiedniej karty krokiem spacerowym i nazwać ją: *It's a...*

### **Zabawa w zbieranie obrazków z podłogi**

Nauczyciel rozkłada na podłodze cztery różne stworzenia morskie wycięte z brystolu w czterech kolorach (po kilka zwierząt w tym samym kolorze). Mogą to być na przykład: *jellyfish, starfish, seahorse, fish*. Nauczyciel wydaje polecenie: *Collect blue fish!* Dzieci biegną zbierać odpowiednie stworzenia z podłogi. Następnie przeliczają z nauczycielem i resztą grupy, ile komu udało się zebrać (*I've got...*). Potem nauczyciel wydaje inne polecenie: *Collect starfish!* Zadaniem dzieci jest zebrać wszystkie rozgwiazdy w różnych kolorach. Dzieci wracają do nauczyciela i podają, ile mają rozgwiazd i w jakim kolorze. Inne polecenia, które nauczyciel może wydać dzieciom, to: *Collect red fish and yellow seahorses!* lub *Collect green animals!*

### **Chinese Whispers (głuchy telefon)**

Nauczyciel układa w kącie sali różne przedmioty, których nazwy dzieci mają ćwiczyć. Dzieci siadają w szeregu twarzą do przedmiotów. Nauczyciel mówi na ucho nazwę jednej rzeczy pierwszemu dziecku, a ono przekazuje to słowo szeptem następnemu itd. Ostatnie dziecko, gdy usłyszy słówko wypowiedziane przez kolegę lub koleżankę, ma podbiec do stosu przedmiotów w końcu sali i wybrać ten właściwy. Następnie wraca z nim do szeregu i podaje swojemu poprzednikowi, mówiąc: *Here you are!* Dziecko, które otrzymało przedmiot, odpowiada: *Thank you!* i przekazuje je następnemu dziecku, mówiąc: *Here you are!* W ten sposób dana rzecz dochodzi do nauczyciela, a on potwierdza, czy o ten przedmiot mu chodziło.

### **Zabawy z kostką do gry**

Nauczyciel używa dużej kostki, którą dzieci mają zwykle wśród zabawek w przedszkolu. Układa sześć kart z obrazkami przedstawiającymi ćwiczone słownictwo i numeruje je od 1 do 6. Następnie zadaje dzieciom pytania: *Is number 1 a ...?* Dzieci odpowiadają: *Yes* lub *No*. Jedno z dzieci rzuca kostką, a pozostałe nazywają odpowiedni obrazek w zależności od ilości oczek na kostce.

Do innego ćwiczenia z kostką nauczyciel nakleja na każdy jej bok obrazek przedstawiający ćwiczone słówka. Nauczyciel lub jedno z dzieci rzuca kostką, a pozostali uczestnicy zabawy nazywają obrazek, który jest na górze kostki. Zabawa ta może posłużyć do ćwiczenia pamięci. Nauczyciel pyta wtedy: *What is under the dice?* i wskazuje, że chodzi mu o ten bok kostki, którego nie widać. Dzieci muszą przyjrzeć się wszystkim ścianom kostki i nazwać obrazek ukryty pod kostką.



### ***The Farmer in his Den (rolnik sam w dolinie)***

Grupa około dziesięciorga dzieci wybiera spośród siebie „rolnika”. Pozostałe dzieci tworzą koło i, trzymając się za ręce, tańczą dookoła farmera, stojącego w środku. W trakcie tańca dzieci śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki:

*The farmer's in his den, the farmer's in his den,  
Hey o ma daddy o, the farmer's in his den.*

W trakcie śpiewania drugiej zwrotki:

*The farmer wants a wife, the farmer wants a wife,  
Hey o ma daddy o, the farmer wants a wife.*

farmer wybiera sobie żonę spośród pozostałych dzieci i tańczy z nią wewnątrz koła utworzonego z tańczących dzieci.

Wszyscy śpiewają trzecią zwrotkę, a żona wybiera dziecko:

*The wife want a child, the wife wants a child,  
Hey o ma daddy o, the wife wants a child.*

Wszyscy śpiewają czwartą zwrotkę, a dziecko wybiera psa:

*The child wants a dog, the child wants a dog,  
Hey o ma daddy o, the child wants a dog.*

W trakcie śpiewania ostatniej zwrotki wszyscy uczestnicy zabawy poklepują psa:

*We all pat the dog, we all pat the dog,  
Hey o ma daddy o, we all pat the dog.*

### **Wierszyki i piosenki z liczeniem od 1 do 5 albo od 5 do 1**

Wierszyki i piosenki tego typu są okazją do ćwiczenia liczenia od 1 do 5 albo od 5 do 1. Towarzyszą im zwykle gesty lub ruchy całego ciała. Ich tekst poprzez swoją powtarzalność zachęca dzieci do włączania się w śpiew lub recytację, ponieważ treść kolejnych zwrotek jest przewidywalna. Wiele propozycji wykonań wierszyków nauczyciel znajdzie w internecie.

*Five little monkeys jumping on the bed,  
One fell off and bumped his head.*

Nauczyciel: *Who called the doctor?*

Dzieci: *Mummy!*

*Mummy called the doctor  
And the doctor said,*

*Five little monkeys swinging off a tree*

*Teasing Mr Alligator: You can't catch me!*

*Along came Mr Alligator slowly as can be,*

*Then snap, snap snap....*

Nauczyciel: *How many monkeys can you see?*

Dzieci: *Four!*

*'No more monkeys jumping on the bed'*

*Four little monkeys...*

*Nauczyciel: Who called the doctor?*

*Dzieci: Daddy!*

*Three little monkeys...*

*Nauczyciel: Who called the doctor?*

*Dzieci: Brother!*

*Two little monkeys...*

*Nauczyciel: Who called the doctor?*

*Dzieci: Sister!*

*One little monkey...*

*Nauczyciel: Who called the doctor?*

*Dzieci: Grandma!*

*No little monkeys jumping on the bed,*

*None fell off and bumped his head.*

*Nauczyciel: Who called the doctor?*

*Dzieci: Grandpa!*

*Grandpa called the doctor*

*And the doctor said,*

*'Put those monkeys straight to bed'.*

*Four little monkeys...*

*Nauczyciel: How many monkeys can you see?*

*Dzieci: Three!*

*Three little monkeys...*

*Nauczyciel: How many monkeys can you see?*

*Dzieci: Two!*

*Two little monkeys...*

*Nauczyciel: How many monkeys can you see?*

*Dzieci: One!*

*One little monkey swinging off a tree*

*Teasing Mr Alligator: You can't catch me!*

*Along came Mr Alligator hungry as can be.*

*Then snap... You missed me!*

*Nauczyciel: How many monkeys can you see?*

*Dzieci: One!*

### **Wierszyki i piosenki odgrywane na palcach (*finger plays*)**

Są to często tradycyjne wierszyki i piosenki dla dzieci anglojęzycznych, które mogą stać się również ulubionymi wierszykami i piosenkami dla dzieci uczących się języka angielskiego jako obcego. Początkowo dzieci mogą tylko pokazywać na palcach treść kolejnych wersów, a dopiero stopniowo włączać się w recytowanie lub śpiew. Po nauczaniu się wierszyka czy piosenki wystarczy tylko, gdy nauczyciel pokaże odpowiedni gest, a dzieci odpowiedzą na ten

bodziec całym zwrotem czy odpowiednim słówkiem. Oto przykład takiego tradycyjnego wierszyka, który ma również swoją wersję śpiewaną:

*Open, shut them, open, shut them,  
Give a little clap. Open, shut them,  
Open, shut them. Hide them in your lap.  
Creep them, creep them, creep them, creep them,  
Right up to your chin,  
Open wide your little mouth,  
But do not let them in.*

#### **4.2.4 Sposoby indywidualizacji pracy**

Na zajęciach językowych dzieci przedszkolne pracują zwykle całą grupą lub indywidualnie. Od pierwszych zajęć nauczyciel może zaobserwować istotne różnice w zachowaniu, usposobieniu i aktywności językowej dzieci. Wszystkie te czynniki należy wziąć pod uwagę, planując zajęcia, i starać się przewidzieć, jak dana grupa zachowa się podczas poszczególnych faz, jakie role można przypisać w zabawie poszczególnym dzieciom i jakie mogą być ich reakcje. Nie wszystkie typy ćwiczeń będą się równie dobrze sprawdzały w każdej grupie przedszkolnej. Każda grupa ma swoją dynamikę, do której nauczyciel musi dostosować sposób i metody pracy.

Aby sprostać trudnemu zadaniu indywidualizacji pracy podczas zajęć, nauczyciel powinien wykorzystywać jak największą ilość różnorodnych metod i technik pracy z dziećmi. Dzięki temu dzieci o różnych potrzebach i stylach uczenia się mają większą szansę na znalezienie w trakcie zajęć swoich ulubionych ćwiczeń, odpowiadających ich indywidualnym potrzebom.

### **4.3 Formy pracy**

W grupie przedszkolnej dominują dwie formy pracy:

- praca w całej grupie, np. podczas zajęć w kręgu (*circle time activities*),
- praca indywidualna, np. podczas zajęć przy stolikach (*table time activities*).

Czasami nauczyciel wprowadza pracę w parach albo w małych grupach, ale nie jest to sposób pracy, do którego wszystkie dzieci są już gotowe z punktu widzenia rozwojowego.

## **4.4 Techniki nauczania**

Niektóre z wymienionych poniżej technik nadają się bardziej do pracy z dziećmi trzy- i czteroletnimi, a inne bardziej z pięcioletnimi. Techniki zostały ułożone od najprostszych do bardziej skomplikowanych, wymagających większego zaangażowania dzieci.

### **4.4.1 Techniki nauczania słownictwa:**

- prezentowanie słówek poprzez pomoce wizualne (karty, plansze, plakaty, zdjęcia, przedmioty z otoczenia dzieci w przedszkolu, zabawki – powinny być kolorowe i atrakcyjne wizualnie),
- gromadzenie przez dzieci przedmiotów znalezionych lub przyniesionych z domu w koszyczkach czy pudełkach (w celu powtarzania słownictwa, rozpoznawania i nazywania przedmiotów),
- gromadzenie przez dzieci nowo poznanych słów w słowniczkach (obrazki lub naklejki wklejane do specjalnego zeszytu),
- częste zadawanie dzieciom pytań o poznane wcześniej słowa z wykorzystaniem obrazków, zdjęć, kart obrazkowych (*flashcards*) czy zabawek lub innych przedmiotów znajdujących się w przedszkolu,
- powtarzanie poznanych wcześniej słów w nowych sytuacjach językowych, np. w nowych strukturach, nowych funkcjach,
- wprowadzanie nowego słownictwa przy okazji czytania, słuchania i omawiania bajek lub historyjek,
- rozszerzanie słownictwa z danego zakresu tematycznego,
- stosowanie gier pamięciowych typu *chain drill*, np. *I like bananas and ...* (każde dziecko powtarza produkty wymienione przez poprzednie dzieci i dodaje na końcu swój produkt).

### **4.4.2 Techniki nauczania wymowy:**

- kilkukrotne powtarzanie za nauczycielem lub za pacynką jednego wyrazu,
- powtarzanie zwrotu lub zdania (dla utrwalenia intonacji),
- powtarzanie, wspólne śpiewanie i uczenie się na pamięć piosenek i wierszyków (ćwiczenie intonacji i wymowy),
- uczenie się wyrazów rymujących się i poszukiwanie takich par,
- rozpoznawanie konkretnych dźwięków w wyrazach.

#### **4.4.3 Techniki nauczania słuchania:**

- słuchanie i wykonywanie poleceń nauczyciela,
- słuchanie bajki lub piosenki i odpowiadanie na pytania nauczyciela,
- przewidywanie treści tekstu słuchanego,
- słuchanie w celu zrozumienia ogólnego sensu bajki lub historyjki.

#### **4.4.4. Techniki nauczania mówienia:**

- powtarzanie zdań za wzorem (nauczycielem lub nagraniem),
- śpiewanie piosenek i recytowanie wierszyków,
- odpowiadanie na rutynowe pytania nauczyciela,
- zadawanie pytań innym osobom w grupie.

#### **4.4.5 Techniki rozwijania umiejętności uczenia się:**

Za szczególnie ważne uważamy przygotowanie dzieci do samodzielności w nauce języka. Dlatego też już na tym etapie nauki zalecamy rozwijanie pewnych nawyków, które będą rozwijane w późniejszych etapach.

Techniki temu sprzyjające to:

- zakładanie i prowadzenie własnych słowniczków obrazkowych,
- przeglądanie książeczek dla dzieci,
- wybór własnych prac do Portfolio (zob. Załącznik 1).

#### **4.4.6 Techniki dyscyplinujące i skupiające uwagę**

Dzieci w wieku przedszkolnym lubią się bawić i biegać po sali, szybko dekoncentrują się w trakcie wspólnego wykonywania zadania i uwagę przestają uczestniczyć w zajęciach. Aby pomóc dzieciom się skupić i nadążać za zadaniami, nauczyciel może wprowadzić następujące zasady:

1. Gdy dzieci mają skończyć pracę w grupach lub parach i uciszyć się, nauczyciel podnosi prawą rękę i robi gest imitujący zamykanie buzi na suwak. Wtedy wszystkie dzieci podnoszą prawą rękę do góry.
2. Gdy nauczyciel zadaje pytanie, wszystkie dzieci podnoszą jedną rękę do góry. Dzieci, które znają odpowiedź, podnoszą prawą rękę, a te, które jej nie znają, podnoszą lewą.
3. Gdy dzieci są zmęczone zadaniem, które wymagało dłuższego skupienia uwagi na rozwiązywanym problemie, nauczyciel wprowadza ćwiczenie ruchowe usprawniające pracę

mózgu poprzez stymulację pracy obu półkul. Dzieci stają swobodnie w pewnych odstępach i wykonują polecenia nauczyciela, np.: *Put your left hand up, put your left hand down*. Ćwiczenie to można wykonać po polsku, jeżeli dzieci nie poznały jeszcze nazw części ciała oraz określić *left* i *right*.

4. Gdy dzieci są zmęczone zadaniem, które wymagało ruchu i odbywało się w hałasie, nauczyciel prosi je, żeby usiadły wygodnie po turecku, zamknęły oczy i wyobraziły sobie, że są na łące. Następnie dzieci liczą razem owce skaczące przez płot, od 1 do 10, a potem owce wracające z łąki i skaczące przez ten sam płot, od 10 do 1. Na koniec mówią: *no sheep*. Nauczyciel może powiedzieć, że jego owce się pogubiły i prosi dzieci, żeby pomogły mu je policzyć jeszcze raz.

5. Aby ułatwić komunikację niewerbalną w klasie i otrzymywać szybką informację zwrotną od dzieci, nauczyciel może wprowadzić system „sygnalizacji świetlnej”. Każde dziecko dostaje zalaminowany pasek składający się z trzech kolorów: czerwonego, żółtego i zielonego. Gdy dziecku podobało się ćwiczenie lub gdy skończyło wykonywać zadanie, wtedy składa pasek tak, żeby nauczyciel zobaczył jego zieloną część. Gdy zadanie się nie podobało albo dziecko nie jest gotowe do następnego zadania, wtedy pokazuje czerwoną część paska. Część pokazuje część żółtą, oznacza to, że jest niezdecydowane lub potrzebuje już niewiele czasu na skończenie zadania. Nauczyciel może przechowywać takie paski w klasie i rozdawać na początku ćwiczenia wykonywanego indywidualnie lub pod koniec zadania, które dzieci mają ocenić.

## **4.5 Materiały nauczania**

### **4.5.1 Pomoce naukowe i środki nauczania**

Podstawowe pomoce naukowe to pomoce wizualne. Należą do nich:

- karty ilustrujące słownictwo (*flashcards*),
- plakaty, plansze, duże ilustracje, zdjęcia,
- zabawki oraz kukielki klasowe (*class puppets*),
- przedmioty (opakowania, produkty żywnościowe, przedmioty codziennego użytku),
- materiały plastyczne: farby, duże kartony, papier kolorowy, nożyczki, klej itp.,
- słowniki obrazkowe,
- książeczki do oglądania oraz czytania z nauczycielem (*big books* i *readers*).

Ponadto istotne są pomoce audio/video:

- nagrania piosenek i wierszyków,
- opowiadania,
- nagrania towarzyszące historyjkom obrazkowym,
- płyty z filmami DVD.

Podstawowe środki nauczania to odtwarzacz CD oraz tablica ekspozycyjna. Przydatne i często wykorzystywane środki to odtwarzacz DVD, komputer z dostępem do internetu i tablica do pisania. Duże możliwości stwarza tablica interaktywna.

#### **4.5.2 Podręczniki i książki pomocnicze**

##### **Podręczniki**

*Cookie and friends*

*First Friends*

*Incredible English Starter*

*New Sparks Starter*

*Playtime*

*Show and Tell*

*Treetops Starter*

##### **Materialy pomocnicze**

*Oxford Activity Books for Children*

*Children Jazz Chants*

*Oxford Puppet Theatre*

##### **Słowniki obrazkowe**

*Oxford Children's Picture Dictionary*

##### **Video**

*Cookie Nursery Rhymes*

##### **Multimedia**

*Cookie and Friends CD-ROM*

*Little Friends iTools*

*Playtime iTools*

*Show and Tell iTools*

[www.elt.oup.com/parents](http://www.elt.oup.com/parents)

[www.elt.oup.com/student/playtime](http://www.elt.oup.com/student/playtime)

### **Poradniki metodyczne dla nauczycieli**

seria *Oxford Basics for Children*

seria *Primary Resource Books for Teachers*

A. Wright, *Storytelling with Children*

A. Wright, *Creating Stories with Children*

S. Phillips, *Young Learners*

V. Reilly, *Very Young Learners*

D. Philips, S. Burwood i H. Dunford, *Projects with Young Learners*

S. Philips, *Drama with Children*

G. Lewis i G. Bedson, *Games with Young Learners*

C. Graham, *Creating Chants and Songs*

A. Wright, *Art and Crafts with Children*

M. Slattery, *Teaching with Bear*

M. Slattery, *English for Primary Teachers*

I. Calabrese; S. Rampone, *Cross-curricular Resources for Young Learners*

## **4.6 Zasady planowania i organizacji zajęć**

Zajęcia z języka obcego w przedszkolu, jeśli prowadzi je nauczyciel wychowawca, a nie nauczyciel filolog przychodzący w określonych dniach i o stałej porze, nie muszą odbywać się w określonych planem zajęć ramach czasowych, jak to ma miejsce w szkole. Nauczyciel nie jest bowiem ograniczony dzwonekami i sam może ustalić długość zajęć.

Ponieważ integracja z programem nauczania przedszkolnego może być bardzo ścisła, ważne jest, aby określić zasady, które takim zintegrowanym planowaniem rządzą.

Poniżej opisane są zasady planowania i organizacji zajęć.



Nauczyciel wychowania przedszkolnego nauczający języka angielskiego powinien wyznaczyć stały czas podczas dnia, gdy „bawimy się po angielsku” lub „mamy angielski”. Zajęcia mogą się odbywać 2 lub 3 razy w tygodniu, a najlepiej - codziennie. Istotne jest, aby nie trwały one zbyt krótko i aby poświęcić odpowiednią ilość czasu na prezentację materiału oraz ćwiczenia utrwalające. Nauczyciel musi wyraźnie zaznaczyć początek takiej zajęć, np. używając pacynki czy nakrycia głowy (*English hat*) lub śpiewając piosenkę na powitanie, aby dać sygnał uczniom, że od tej pory będzie mówić po angielsku. Oprócz wyznaczonych pór na zajęcia językowe nauczyciel powinien często wplatać angielskie określenia, piosenki czy wierszyki angielskie w inne zajęcia z dziećmi, jeżeli łączą się one tematycznie. Np. omawiając jesienne zwyczaje zwierząt, można zapytać dzieci, jak te zwierzęta nazywają się po angielsku. Można zaśpiewać piosenkę „Panie Janie” i poprosić dzieci, aby przypomniały sobie angielską piosenkę śpiewaną na tę samą melodię (*Sammy Thumb*).

Nauczyciel filolog przychodzi na zajęcia z angielskiego zawsze w określone dni o stałej porze, do czego dzieci się szybko przyzwyczajają. Powinien starać się mówić do dzieci podczas zajęć jak najwięcej po angielsku. Zalecane jest, aby wychowawca grupy przebywał podczas zajęć w sali i brał udział w zabawach z dziećmi, a w razie potrzeby pomagał w niespodziewanych problemach z dyscypliną, wyjściem do toalety i innych – taka pomoc jest bardzo ważna, szczególnie na początku pracy z nową grupą, gdy nauczyciel języka nie zna jeszcze dzieci. Ponadto obecność wychowawcy i jego udział w zajęciach mobilizuje dzieci do współpracy z filologiem. Obserwacja zachowania dzieci i postępów w nauce języka dostarczy też wychowawcy informacji o rozwoju poszczególnych dzieci.

Wszystkie zajęcia z dziećmi przedszkolnymi powinny mieć kilka wyraźnych stałych elementów powtarzających się w trakcie zajęć każdego spotkania. Po pierwsze, powinny rozpoczynać się i kończyć piosenką (*Hello song* i *Goodbye song*) lub rymowanką. Po drugie, należy stosować przeplatające się ćwiczenia ruchowe i statyczne. Po trzecie, zajęcia powinny zawierać gry i zabawy angażujące całą grupę. Na każdych zajęciach należy też wykorzystywać kilka rodzajów pomocy wizualnych. Dzieci muszą być zajęte na zmianę umysłowo i fizycznie. Zaplanowane ćwiczenia powinny odnosić się raz do emocji, a raz wymagać myślenia logicznego i umiejętności rozwiązywania problemów.

Podczas zajęć powinien też znaleźć się czas na zajęcia indywidualne, np. kolorowanie, zaznaczanie, rysowanie, łączenie (*table-time activities*), które odbywają się w ławkach lub przy stolikach, oraz czas na wspólne zajęcia w kręgu w całej grupie (*circle time activities*). Między tymi fazami zajęć powinna nastąpić faza przejściowa (*transition marker*), która pozwala na naturalną zmianę charakteru pracy po krótkiej przerwie. Jest to zwykle krótka piosenka, zabawa lub dźwięk wydany przez instrument muzyczny.

Ostatnia faza zajęć to krótkie podsumowanie. Nauczyciel pyta wtedy dzieci po polsku, czego się nauczyły, co im się podobało w trakcie zajęć, które ćwiczenie było najciekawsze, a które najmniej ciekawe. Każde dziecko może wyrazić swoją opinię i jego zdanie powinno być uszanowane przez nauczyciela i inne dzieci. W tej fazie zajęć można wykorzystać trójkolorowe paski. Dziecko składa pasek tak, aby odpowiednim kolorem wyrazić swoje zdanie (zob. 4.4.6 Techniki dyscyplinujące i skupiające uwagę).

## **5. Opis założonych osiągnięć i sposób ich oceniania**

### **5.1 Poziomy osiągnięć ucznia**

#### Rozumienie ze słuchu

Dziecko:

- wykonuje polecenia wydawane przez nauczyciela po angielsku,
- reaguje całym ciałem na pojedyncze zwroty i wyrazy,
- rozumie sens bajek i historyjek na podstawie kontekstu (przy pomocy obrazków i gestów),
- rozumie wypowiedzi kolegów w klasie oraz nagrania audio,
- potrafi wyróżnić najważniejsze informacje z tekstu słuchanego.

#### Mówienie

Dziecko:

- potrafi powtarzać słowa lub zwroty za nauczycielem lub nagraniem,
- odpowiada na pytania pojedynczymi słowami lub zwrotami,
- umie nazwać przedmioty, zwierzęta, ludzi, zjawiska itp., których nazwy poznało na zajęciach.

## Słownictwo

Dziecko:

- rozpoznaje i rozumie słowa w bajkach i historyjkach,
- potrafi wymówić słowa poznane na zajęciach i zna ich znaczenie.

## **5.2 Opis zasad oceniania uczniów**

Ocena postępów uczniów w wieku przedszkolnym ma charakter wyłącznie opisowy. Ocenianie na tym etapie ma funkcję kształtującą i powinno opierać się na obserwacji i wspomaganie postępów i rozwoju każdego dziecka, a nie na porównywaniu jego osiągnięć z innymi uczniami. Nauczyciel powinien zauważać i notować istotne postępy dziecka i chwalić je za każdą próbę użycia języka oraz dobrze wykonane zadanie.

Poniższa karta oceny jest propozycją usystematyzowania osiągnięć dzieci i opisem umiejętności, jakie mają osiąść w trakcie nauki. Karta ta ma służyć nauczycielowi jako dokumentacja rozwoju językowego dziecka i jako źródło informacji dla rodziców. Dokument ten nie powinien trafiać do rodziców bez komentarza. Za każdym razem rodzice powinni usłyszeć od nauczyciela, że dzieci rozwijają się w swoim indywidualnym tempie. To, że wykonują wiele zadań w stopniu minimalnym, może oznaczać, że jest to naturalny etap w ich rozwoju, zanim lepiej oswoją się z obcym językiem. Podobnie jak w przypadku uczniów młodszych klas szkół podstawowych, różnice indywidualne u przedszkolaków są duże, a usposobienie ma wyraźny wpływ na styl uczenia się i zachowanie się na zajęciach.

## Karta oceny pracy dziecka

Do oceny stosujemy następujące oznaczenia:

- prawie zawsze,
- czasami,
- jeszcze nie.

Ćwiczenia w klasie	Prawie zawsze	Czasami	Jeszcze nie
Wykonuje polecenia nauczyciela.			
Reaguje ciałem na polecenia.			
Reaguje słowami na polecenia nauczyciela.			
Próbuje odpowiadać na pytania nauczyciela / pacynki.			
Słucha piosenek i wierszyków i rozumie ich sens.			
Próbuje włączyć się do śpiewania i recytowania (gestami lub słowami).			
Rozumie sens historyjki.			
Zgłasza się do odgrywania historyjki.			
Bierze udział w grze lub zabawie.			
Wypełnia karty pracy.			
Kończy rozpoczętą pracę plastyczną.			
<b>Stosunek do zajęć</b>			
Wykazuje zainteresowanie nauką.			
Stara się dobrze pracować.			
Aktywnie uczestniczy w zajęciach.			
Czuje się dobrze w grupie.			
Przestrzega rytuałów i reguł obowiązujących na zajęciach.			
Rozwija sprawności ruchowe.			
Rozwija sprawności manualne.			
Współpracuje z rówieśnikami w grupie.			
Słucha uważnie innych.			
Przestrzega kolejności w mówieniu czy w grze, zabawie.			
Rozwija pamięć i umiejętność skupiania uwagi.			
<b>Ogólne uwagi o dziecku:</b>			

Na podstawie *Cookie and Friends Photocopy Masters Book*, Oxford University Press 2006

## **6. Warianty pracy z programem**

### **6.1 Zasady modyfikowania programu w zależności od warunków pracy**

Należy pamiętać, że zakres materiału oraz osiągnięcia dzieci przedstawione w niniejszym programie stanowią propozycję opisu poziomu umiejętności przedszkolaków. W zależności od ilości godzin w tygodniu, częstotliwości zajęć z języka angielskiego, liczebności grup i wieku uczniów poziom osiągnięć dzieci może być różny.

Ważnym czynnikiem determinującym postęp dzieci jest ich wiek rozwojowy. Dzieci rozwijają się w różnym tempie, które jest charakterystyczne dla indywidualnego rozwoju emocjonalnego, społecznego, językowego i intelektualnego. Ponadto nauczyciel musi wziąć pod uwagę fakt, iż niektóre dzieci w grupie są urodzone na początku, a inne na końcu roku kalendarzowego. Może to powodować znaczne różnice rozwojowe wśród uczniów w ramach jednej grupy przedszkolnej.

Z powyższych uwarunkowań wynika, że w zależności od różnorodnych czynników nauczyciel będzie modyfikował program, tak aby dostosować go do możliwości dzieci i warunków stworzonych przez przedszkole (zob. 1.5 Warunki realizacji programu).

Niniejszy program jest przewidziany na 60-90 minut tygodniowo. W przypadku większej lub mniejszej ilości czasu na realizację programu można zastosować poniższe modyfikacje.

Aby przystosować program do wymiaru do ok. 100-150 minut tygodniowo, należy:

- rozbudować wszystkie zaproponowane zakresy słownictwa,
- wykorzystywać większą ilość opowiadań (książeczek) dla dzieci w oryginalnej lub uproszczonej wersji językowej,
- wprowadzić więcej zabaw zawierających element dramy,
- aktywizować umiejętność mówienia poprzez nauczanie rymowanek i piosenek zawierających zwroty z języka codziennego,
- wykorzystać zaproponowany repertuar poleceń i wzbogacić język używany do komunikacji w klasie.

Aby przystosować program do wolniejszego tempa pracy z grupą lub mniejszej liczby zajęć, należy:

- ograniczyć ilość zakresów tematycznych i grup leksykalnych oraz powiązanych z nimi zwrotów,
- stosować fazę ćwiczeń powtarzających i utrwalających na początku każdej zajęć,
- dążyć do opanowania przez dzieci jak największej ilości piosenek, wierszyków i zabaw w języku angielskim,
- pozostać przy tej samej podstawowej liście treści i funkcji oraz sytuacji komunikacyjnych, ale ograniczyć każdą z nich do mniejszej ilości słów i zwrotów.

## **6.2 Przykładowe konspekty zajęć**

Poniżej przedstawiono przykładowe scenariusze zajęć z języka angielskiego.

Każdy przykład ilustruje zajęcia językowe dla innej grupy wiekowej.

Przykład 1: 2 zajęcia 15 minutowe dla trzylatków (plan A 1, A 2)

Przykład 2: 2 zajęcia 15-20 minutowe dla czterolatków (plan B 1, B 2)

Przykład 3: 3 zajęcia 30-minutowe dla pięciolatków (plan C 1, C 2 i C 3)

## LEKCJA A 1

**Temat:** *Colours* (1)

**Czas:** 15 minut

**Wiek:** 3 lata

**Materialy:**

- Piosenka *Sing a rainbow* (Super Songs, OUP),
- Karty z kolorami: *red, yellow, pink, green*,
- Małe karteczki z kolorami po jednej dla każdego dziecka.

**Cele zajęć:**

- powtórzenie struktur: *Hello!, Girls and boys, Bye-bye.*
- prezentacja i ćwiczenie nazw kolorów: *red, yellow, pink, green*
- wprowadzenie zwrotu: *Go to...*
- prezentacja i ćwiczenie pierwszej części piosenki *Sing a rainbow*,
- stworzenie wielu możliwości słuchania języka obcego,
- wprowadzenie ćwiczeń ruchowych i zabaw.

### Rozgrzewka językowa

Dzieci stają w kręgu i śpiewają piosenkę na powitanie, np.:

*Hello, hello*

*Girls and boys.*

*Hello, hello,*

*Girls and boys.*

*Hello, hello,*

*Girls and boys.*

*Hello, hello,*

*Hello!*

(*Cookie and Friends Starter*, OUP)

### Prezentacja nazw kolorów

Dzieci siadają na podłodze. Nauczyciel podnosi po kolei karty z kolorami. Mówi: *Look! This is red.* Dzieci powtarzają: *Red!* Nauczyciel postępuje ten sam sposób z pozostałymi nazwami kolorów.

### **Ćwiczenie nazw kolorów**

Nauczyciel kładzie w czterech rogach sali po jednej karcie z kolorem. Następnie wydaje polecenie: *Go to red* i podchodzi do rogu sali, w którym jest karta z kolorem czerwonym. Pokazuje w ten sam sposób pozostałe polecenia (*Go to yellow, Go to pink, Go to green*), później wydaje polecenia dzieciom.

### **Prezentacja pierwszej części piosenki**

Nauczyciel prezentuje pierwszą część piosenki. Trzyma i pokazuje po kolei karty z kolorami, przyczepia je do tablicy w takiej kolejności, w jakiej występują w piosence:

*Red and yellow and pink and green.*

### **Ćwiczenie pierwszej części piosenki (powtarzanie)**

Nauczyciel mówi: *Let's stand in a circle and let's repeat.* Dzieci stają w kręgu i powtarzają słowa piosenki za nauczycielem, wskazując odpowiednie karty na tablicy. Nauczyciel śpiewa piosenkę i zachęca dzieci do wspólnego śpiewania.

### **Ćwiczenie pierwszej części piosenki**

Nauczyciel śpiewa pierwszą część piosenki i podnosi po kolei karty z obrazkami przedstawiającymi kolory. Następnie dzieli dzieci na cztery grupy. Każdej osobie w grupie przykleja małą karteczkę z jednym z kolorów. Nauczyciel zachęca dzieci do śpiewania pierwszej części piosenki. Kiedy w tekście piosenki pojawia się nazwa koloru, dzieci z odpowiedniej grupy wstają. Nauczyciel powtarza tę zabawę kilkakrotnie.

### **Ćwiczenie zwrotów (powtarzanie)**

Dzieci siadają w kręgu. Nauczyciel wyjaśnia, że zbliża się koniec lekcji i czas pożegnać się

### **Podsumowanie**

Nauczyciel żegna się z dziećmi, śpiewając razem z nimi piosenkę na pożegnanie, np. *Bye-bye song*:

*Bye, bye,*

*Girls and boys.*

*Bye, bye,*

*Girls and boys.*

*Bye-bye,*

*Girls and boys.*

*Bye-bye, girls and boys!*

*(Cookie and Friends Starter, OUP)*



## LEKCJA A 2

**Temat:** *Colours* (2)

**Czas:** 15 minut

**Wiek:** 3 lata

**Materialy:**

- Piosenka *Sing a rainbow* (Super Songs, OUP),
- Karty z kolorami: *purple, orange, blue*,
- Małe karteczki z kolorami (*red, yellow, pink, green*), po 10 każdego koloru,
- Karta obrazkowa przedstawiająca tęczę.

**Cele zajęć:**

- powtórzenie struktur: *Hello!, Girls and boys, Bye-bye*,
- powtórzenie nazw kolorów: *red, yellow, pink, green*,
- prezentacja i ćwiczenia nazw kolorów: *purple, orange, blue*,
- wprowadzenie zwrotu: *Give me...*
- powtórzenie pierwszej części piosenki *Sing a rainbow*,
- prezentacja i ćwiczenie drugiej części piosenki *Sing a rainbow*,
- stworzenie wielu możliwości słuchania języka obcego,
- wprowadzenie ćwiczeń ruchowych i zabaw.

**Rozgrzewka językowa**

Dzieci stają w kręgu i śpiewają piosenkę na powitanie, np.:

*Hello, hello*

*Girls and boys.*

*Hello, hello,*

*Girls and boys.*

*Hello, hello,*

*Girls and boys.*

*Hello, hello,*

*Hello!*

(*Cookie and Friends Starter*, OUP)

### **Powtórzenie nazw kolorów**

Nauczyciel podnosi po kolei karty z kolorami poznanymi na poprzednich zajęciach (*red, yellow, pink i green*) i nazywa je. Dzieci powtarzają za nauczycielem. Następnie nauczyciel rozrzuca po podłodze karty. Wydaje polecenie: *Give me red!* Sam podnosi czerwoną karteczkę z podłogi i unosi ją do góry. Postępuje w ten sam sposób z pozostałymi nazwami kolorów. Następnie mówi do dzieci: *Give me red!* Dzieci zbierają czerwone karteczki z podłogi i podnoszą je do góry. Nauczyciel powtarza ćwiczenie z każdym z kolorów (*Give me yellow, Give me pink, Give me green*).

### **Prezentacja nazw kolorów**

Dzieci siadają na podłodze. Nauczyciel podnosi po kolei karty z nowymi kolorami. Za każdym razem mówi: *Look! This is (purple)*. Dzieci powtarzają: *Purple!* Postępuje w ten sam sposób z pozostałymi nazwami kolorów (*orange i blue*).

### **Powtórzenie pierwszej części piosenki**

Nauczyciel prezentuje pierwszą część piosenki i pokazuje po kolei karty z kolorami, przyczepiając je do tablicy w takiej kolejności, w jakiej występują w piosence:

*Red and yellow and pink and green.*

### **Prezentacja drugiej części piosenki (powtarzanie)**

Nauczyciel mówi: *Let's stand in a circle and let's repeat.* Dodaje: *Orange and purple and blue* i przyczepia karty z kolorami do tablicy. Dzieci stają w kręgu i powtarzają słowa piosenki za nauczycielem, wskazując na odpowiednie karty. Nauczyciel śpiewa piosenkę i zachęca dzieci do wspólnego śpiewania. Sam kończy piosenkę słowami: *I can sing a rainbow, sing a rainbow, sing a rainbow too!* Pokazuje dzieciom kartę przedstawiającą tęczę i mówi:

*It's a rainbow.*

### **Ćwiczenie piosenki**

Nauczyciel śpiewa piosenkę i podnosi po kolei obrazki przedstawiające kolory. Następnie wręcza każdemu dziecku jedną kartę z kolorem. Zachęca dzieci do śpiewania piosenki. Prosi, aby dzieci trzymające karty ustawiły się w rzędzie, gdy usłyszą w piosence nazwę „swojego” koloru. Po zaśpiewaniu piosenki wszystkie dzieci stoją nadal w rzędzie. Nauczyciel prosi ponownie: *Let's sing the song.* Dzieci śpiewają z nauczycielem i podnoszą kartę z kolorem, kiedy jest on wymieniany w piosence.

## **Podsumowanie**

Dzieci siadają w kręgu. Nauczyciel wyjaśnia, że zbliża się koniec zajęć i czas pożegnać się.

Żegna się z dziećmi, śpiewając razem z nimi odpowiednią piosenkę, np. *Bye-bye song*:

*Bye, bye,*

*Girls and boys.*

*Bye, bye,*

*Girls and boys.*

*Bye-bye,*

*Girls and boys.*

*Bye-bye, girls and boys!*

*(Cookie and Friends Starter, OUP)*

## LEKCJA B 1

**Temat:** *Two Little Dicky Birds (1)*

**Czas:** 15-20 minut

**Wiek:** 4 lata

**Materialy:**

- Wierszyk *Two Little Dicky Birds* (Super Songs, OUP),
- Pacynki na palec: ptaszki Paul i Peter,
- Opaski na głowę z imieniem Peter dla połowy grupy i z imieniem Paul dla połowy grupy,
- Tablica przenośna na stojaku, na niej narysowany murek.

**Cele zajęć:**

- powtórzenie struktur: *Hi, Hello, Let's play!, Goodbye,*
- powtórzenie słów i zwrotów: *one bird, two birds, come back,*
- wprowadzenie zwrotów: *sitting on a wall, fly away, one named Peter (Paul),*
- prezentacja i ćwiczenie wierszyka *Two Little Dicky Birds,*
- stworzenie wielu możliwości słuchania języka obcego,
- wprowadzenie ćwiczeń ruchowych i zabaw.

### Rozgrzewka językowa

Dzieci stają w kręgu i śpiewają piosenkę na powitanie, np.:

*Hi! Hello!*

*Hey! Let's play!*

*It's playschool today!* (Playtime A, OUP)

### Prezentacja wierszyka

Dzieci siadają na podłodze. Nauczyciel wystawia na środek sali tablicę na stojaku, na której narysowany jest murek. Mówi: *Look! This is a wall.* Dzieci powtarzają: *This is a wall!*

Następnie pokazuje pacynkę jednego z ptaszków i pyta: *And what's this?* Niektóre dzieci mogą pamiętać słowo *bird* i je podadzą. Nauczyciel wyjaśnia: *Yes, this is a little bird named Peter.*

*Say hello to Peter.* Dzieci mówią: *Hello, Peter.* Podobnie przedstawia drugą pacynkę o imieniu Paul.

Nauczyciel mówi wierszyk, stojąc za tablicą. Najpierw „sadza” na niej pacynki , żeby wyglądały, jakby siedziały na murku, a następnie używa gestów, odgrywając treść:

*Two little dicky birds  
Sitting on a wall.  
One named Peter,  
One named Paul.  
Fly away Peter,  
Fly away Paul.  
Come back Peter,  
Come back Paul.*

### **Ćwiczenie wierszyka (powtarzanie)**

Nauczyciel mówi: *Let's stand in a circle and let's repeat.* Uczniowie stają w kręgu i powtarzają wierszyk z nauczycielem, używając gestów, które zaprezentował.

Następnie nauczyciel zaprasza dwoje dzieci do środka kręgu i każdemu z nich daje pacynkę. Dzieci te odgrywają tekst, podczas gdy pozostałe dzieci wraz z nauczycielem powtarzają wierszyk. Nauczyciel może powtórzyć do ćwiczenie z następną parą ochotników.

### **Ćwiczenie wierszyka (rozumienie)**

Nauczyciel dzieli dzieci na dwie grupy. Jednej grupie zakłada na głowy opaski z imieniem Paul (np. niebieskie), a drugiej z imieniem Peter (np. czerwone). Prosi dzieci o dobranie się w pary, tak, by każde w parze miało inną opaskę. Na początku dzieci kucają (nauczyciel pokazuje gestem, jeżeli nie znają jeszcze słowa *crouch down*), a następnie reagują na kolejne linijki tekstu. Gdy słyszą *One named Peter (Paul)* – wstają, gdy słyszą *fly away* – rozbiegają się, a na koniec wracają do swojej pary na hasło *come back*. Nauczyciel powtarza tę zabawę kilkakrotnie.

### **Ćwiczenie zwrotów (powtarzanie)**

Uczniowie siadają w kole. Nauczyciel wyjaśnia, że zbliża się koniec zajęć i czas pożegnać się z bohaterami wierszyka. Poleca: *Sit in a circle and let's say good bye to Peter and Paul.*

Nauczyciel daje pierwszemu dziecku pacynkę Paul. Dzieci podają ją sobie, każde dziecko bierze ją do ręki i mówi: *Goodbye Paul*, aż pacynka wróci do nauczyciela. Następnie w ten sam sposób żegnają ptaszka o imieniu Peter.

### **Podsumowanie**

Nauczyciel żegna się z dziećmi, śpiewając razem z nimi piosenkę na pożegnanie, np. *Bye, bye song*:

*Bye, bye, see you!*

*Bye, bye, see you!*  
*Bye, bye.*  
*See you soon!*  
*Bye, bye, see you soon.*

## LEKCJA B 2

**Temat:** *Two Little Dicky Birds* (2)

**Czas:** 15-20 minut

**Wiek:** 4 lata

**Materialy:**

- Wierszyk *Two Little Dicky Birds*,
- Pacynki na palec: ptaszki Paul i Peter,
- Opaski na głowę z imieniem Peter dla połowy grupy i z imieniem Paul do połowy grupy,
- Karty (*flashcards*) z 5 kolorami,
- Tablica przenośna na stojaku, na niej narysowany murek,
- Kolorowe karty w kształcie cegiełek (prostokąty),
- Wycięta z kartonu sylwetka ptaszka (po 1 szablonie dla każdego dziecka).

**Cele zajęć:**

- powtórzenie struktur: *Hi, Hello, let's play!*
- powtórzenie struktury *What colour is...?*
- powtórzenie i ćwiczenie wierszyka *Two Little Dicky Birds*,
- powtórzenie nazw kolorów,
- stworzenie wielu możliwości słuchania języka obcego,
- wprowadzenie ćwiczeń ruchowych i zabaw.

**Rozgrzewka językowa**

Dzieci stają w kręgu i śpiewają piosenkę na powitanie, np.: *Hi! Hello!* lub *Hey! Let's play!* lub *It's playschool today!* (*Playtime A*, OUP).

**Powitanie bohaterów wierszyka (powtarzanie)**

Nauczyciel mówi: *Say hello to our two little dicky birds!* i pokazuje pacynki. Dzieci po kolei podają sobie pacynki i mówią do nich: *Hello Peter (Paul)!*

**Powtórzenie wierszyka (odgrywanie gestów).**

Nauczyciel prezentuje wierszyk przy pomocy przenośnej tablicy z murku narysowanym murkiem. Następnie wspólnie z uczniami powtarza wierszyk, wykonując gesty. Za pierwszym

razem dzieci stoją w kole, a za drugim dostają opaski a głowę i odgrywają role (podobnie jak na poprzednich zajęciach).

### **Powtórzenie nazw kolorów (budowanie ściany)**

Dzieci siadają w kręgu. Nauczyciel pokazuje karty z kolorami i dzieci chórem powtarzają ich nazwy. Następnie pyta dzieci indywidualnie o nazwy kolorów: *What colour is it?* oraz *Is it (red)?*

Nauczyciel rozdaje dzieciom kolorowe kartki w kształcie cegiełek i mówi: *Let's colour the wall!* Dzieci podchodzą kolejno do tablicy i przyklejają cegiełki na tablicy, za każdym razem nazywając kolor swojej cegiełki.

Gdy mur jest gotowy , chórem nazywają wszystkie kolorowe cegły.

### **Praca plastyczna (powtarzanie nazw kolorów)**

Nauczyciel poleca: *Now let's colour more dicky birds!* Dzieci siadają przy stolikach, dostają wycięty z papieru (wg szablonu) zarys ptaszka i kolorują wedle uznania. Gdy skończą, nauczyciel prosi je kolejno o podejście do tablicy. Na szczycie narysowanego murku przykleja przyniesionego ptaszka, pytając za każdym razem o jego kolor.

### **Podsumowanie**

Nauczyciel żegna się z dziećmi, śpiewając razem z nimi piosenkę na pożegnanie, np. *Bye, bye song:*

*Bye, bye, see you!*

*Bye, bye, see you!*

*Bye, bye.*

*See you soon!*

*Bye, bye, see you soon. (Playtime A, OUP)*

## LEKCJA C 1

**Temat:** *Incy Wincy Spider*

**Czas:** 30 minut

**Wiek:** 5 lat

**Materialy:**

- Piosenka *Incy Wincy Spider*,
- Karty przedstawiające węża, żabę, pająka, potwora, smoka i nietoperza,
- Duża kostka do gry lub pudełko o kwadratowych bokach,
- Balon lub piłka.

**Cele zajęć:**

- powtórzenie struktur: *Hello, what's your name? I'm ...*,
- powtórzenie słów: *a snake, a frog, a spider*,
- wprowadzenie słów: *a dragon, a monster, a bat*,
- prezentacja i ćwiczenie piosenki *Incy Wincy Spider*,
- stworzenie wielu możliwości słuchania języka obcego,
- wprowadzenie ćwiczeń ruchowych i zabaw.

### Rozgrzewka językowa

Dzieci stoją w kręgu i podają sobie balon lub piłkę. Dziecko z balonem trzyma go między kolanami i pyta sąsiada: *Hello, what's your name?* Następne dziecko odpowiada: *I'm ...*

### Powtórzenie słów

Nauczyciel pokazuje karty z obrazkami lub zabawki przedstawiające węża, żabę i pająka (*a snake, a frog, a spider*) i prosi o nazwanie ich, pytając: *What's this?* Jeśli dzieci nie pamiętają nazw, nazywa je, prosząc o chóralne powtórzenie.

### Prezentacja nowych słówek

Nauczyciel prezentuje nowe słowa (*a dragon, a monster, a bat*), pokazując karty z obrazkami i nazywając je (*It's a...*). Następnie prosi dzieci o pokazanie, jak poruszają się zwierzęta przedstawione na kartach (używa do tego celu wszystkich sześciu kart).



### **Ćwiczenie nowych słów (rozumienie)**

Nauczyciel umieszcza karty z obrazkami w różnych częściach sali i prosi uczniów: *Run to....*

Dzieci biegną w stronę odpowiedniej karty.

### **Ćwiczenie nowych słów (powtarzanie)**

Nauczyciel prosi dzieci o powtórzenie nowych słów chóralnie. Potem ochotnicy mogą wypowiedzieć je samodzielnie.

### **Ćwiczenie nowych słów (nazywanie)**

Nauczyciel pokazuje kartę z obrazkiem jednemu uczniowi, tak aby inni nie widzieli, o który obrazek chodzi. Wybrane dziecko ma tak pokazać ruchy zwierzęcia, aby reszta grupy mogła zgadnąć: *It's a...*

### **Prezentacja piosenki**

Nauczyciel śpiewa piosenkę *Incy Wincy Spider* i pokazuje gestami jej treść. Następnie prosi dzieci o wykonywanie tych samych ruchów, gdy sam recytuje tekst piosenki. Na koniec prosi dzieci o wykonywanie ruchów i śpiewa piosenkę.

### **Ćwiczenie słów (zabawa z kostką)**

Nauczyciel przygotowuje przed zajęciami dużą kostkę do gry (może to być pudełko) w ten sposób, że na każdym boku nakleja rysunek przedstawiający zwierzę, którego nazwę dzieci powtarzały lub poznały na zajęciach. Dzieci stoją w kręgu. Nauczyciel rozpoczyna zabawę, rzucając kostką i mówiąc: *Hello, what's your name?* Dzieci odpowiadają chóralnie: *I'm a ...*, podając nazwę zwierzęcia widniejącego na górze kostki. Potem rolę nauczyciela przejmuje jedno z dzieci.

### **Ćwiczenie piosenki (*Incy Wincy Spider*)**

Nauczyciel śpiewa piosenkę *Incy Wincy Spider* i zachęca dzieci do wspólnego śpiewania i pokazywania gestami słów piosenki. Następnie dzieci siadają w kręgu i nauczyciel proponuje zabawę, którą dzieci znają z programu przedszkola: *Chodzi lisiek koło drogi*. Zamiast polskiej piosenki mają śpiewać *Incy Wincy Spider*. Początkowo nauczyciel pomaga w śpiewaniu, a stopniowo dzieci zaczynają śpiewać same.

### **Podsumowanie**

Nauczyciel żegna się z dziećmi, śpiewając razem z nimi piosenkę: *Goodbye, it's so sad to say, Good bye, good bye and see you next day!*

## LEKCJA C 2

**Temat:** *The Frog Family*

**Czas:** 30 minut

**Wiek:** 5 lat

**Materiały:**

- Piosenka *Frogs, frogs everywhere....* Fanfare 1 (str. 16), M. McHugh, OUP,
- Historyjka *The Frog Family* Young Learners (str. 19), S. Philips, OUP,
- Karty z obrazkami przedstawiające tatę, mamę, siostrę, brata, niemowlę,
- 6 zestawów z rysunkami przedstawiającymi węża, żabę, pająka, potwora, smoka i nietoperza,
- Maski przedstawiające żabią rodzinę, wykonane z papierowych talerzy,
- Zielony lub niebieski materiał.

**Cele zajęć:**

- powtórzenie zwrotu: *Jump!*,
- powtórzenie słówek: *daddy, mummy, sister, brother, baby; a frog, a spider, a bat, a dragon, a monster, a snake,*
- wprowadzenie zwrotu: *Come here!*,
- powtórzenie piosenki *Frogs, frogs everywhere....*,
- stworzenie wielu możliwości słuchania języka obcego,
- zastosowanie metody dramy (odgrywanie historyjki *The Frog Family*).

**Rozgrzewka językowa**

Dzieci stoją w kręgu i śpiewają piosenkę: *Frogs, frogs everywhere....*, którą poznały na zajęciach poświęconych nazwom zwierząt (*a snake, a frog, a spiker*).

**Powtórzenie słów**

Nauczyciel pokazuje karty z obrazkami przedstawiające: *daddy, mummy, sister, brother, baby* i prosi o nazwanie ich, pytając: *What's this?* Jeśli dzieci nie pamiętają, powtarza słowa, prosząc o chóralne powtórzenie.

**Prezentacja bohaterów historyjki**

Nauczyciel prezentuje bohaterów historyjki na kartach z obrazkami i mówi: *It's .... (daddy frog)*. Prosi dzieci o chóralne powtórzenie każdego określenia.

### **Ćwiczenie nowych słów (rozumienie)**

Nauczyciel rozkłada zielony lub niebieski materiał na podłodze i mówi: *It's a pond*. Następnie bierze po kolei karty z obrazkami przedstawiającymi członków rodziny żab, mówi: (*Daddy*) *frog jump to the pond* i przekłada karty.

Potem daje każdemu dziecku maskę wykonaną z papierowego talerza (z tasiemką do zawieszenia na szyi) przedstawiającą jednego z pięciu bohaterów historyjki. Wydaje polecenie: *Daddy frogs jump to the pond!* Dzieci z maską przedstawiającą *Daddy frog* skaczą w kierunku stawu. Nauczyciel wydaje podobne polecenie kolejnym członkom żabiej rodziny. Dzieci z odpowiednimi maskami skaczą w kierunku stawu.

### **Prezentacja historyjki**

Nauczyciel opowiada historyjkę, odgrywając rolę narratora i poszczególnych członków rodziny żab. *It was hot, very, very hot....*

### **Odgrywanie historyjki całym ciałem**

Nauczyciel opowiada historyjkę i prosi uczniów o odgrywanie odpowiednich ról (zgodnie z włożonymi maskami).

### **Odgrywanie historyjki (mówienie)**

Nauczyciel opowiada historyjkę po raz kolejny, tym razem zachęcając dzieci, które skaczą właśnie do „stawu” zgodnie z treścią historyjki, by wspólnie zawołały następnego członka rodziny: *Come here!* i pokazały gestem, co to znaczy.

### **Ćwiczenie słów (Bingo)**

Nauczyciel przygotowuje 6 zestawów z rysunkami przedstawiającymi zwierzęta (*a bat, a monster, a dragon, a snake, a spider, a frog*). W każdym zestawie jest tyle zwierzątek danego gatunku, ile jest dzieci w grupie. Dzieci siedzą w kręgu. Nauczyciel pokazuje po kolei zwierzęta na rysunkach i prosi o nazwanie ich: *It's a...* Następnie sam wybiera sobie cztery karty i układa je w kwadrat przed sobą, tak aby utworzyły planszę do gry w bingo. Pokazuje ją i prosi, żeby dzieci przygotowały dla siebie plansze, wybierając dowolne cztery różne karty z poszczególnych zestawów. Nauczyciel ma jeszcze jeden zestaw wszystkich zwierzątek na rysunkach odwrócony obrazkami do dołu. Z tego zestawu bierze jeden rysunek, pokazuje go dzieciom i nazywa go. Jeśli ma ten rysunek na swojej planszy, pokazuje dzieciom, że trzeba odwrócić odpowiednią kartę na planszy obrazkiem do dołu. Jeśli nie ma tego rysunku – pokazuje, co należy zrobić na planszy któregoś dziecka, na której znajdują się potrzebny obrazek.

Gdy nauczyciel odwróci wszystkie cztery karty na swojej planszy lub zauważy, że któreś dziecko odwróciło wszystkie swoje cztery karty, woła: *Bingo!*

### **Powtórzenie piosenki (*Incy Wincy Spider*)**

Nauczyciel śpiewa piosenkę *Incy Wincy Spider* i zachęca dzieci do wspólnego śpiewania i pokazywania gestami słów piosenki.

### **Podsumowanie**

Nauczyciel żegna się z dziećmi, prosząc je: *Come here!* Dzieci ustawiają się w rzędzie, jedno za drugim, i po kolei oddają nauczycielowi papierowe talerze, nazywając je: *(Daddy) frog* itp.

## LEKCJA C 3

**Temat:** *Food*

**Czas:** 30 minut

**Wiek:** 5 lat

**Materiały:**

- Płyta CD *Super Songs* (OUP) z piosenką *Five Current Buns* oraz rymowanką *Jelly on the plate*,
- Galaretka na talerzu,
- Karty z rysunkami przedstawiającymi desery,
- Papierowe talerze.

**Cele zajęć:**

- prezentacja słownictwa związanego z jedzeniem – desery,
- opanowanie nowej rymowanki *Jelly on the plate*,
- powtórzenie piosenki *Five Current Buns*,
- powtórzenie nazw kolorów,
- ćwiczenie wyrażania swoich upodobań kulinarnych,
- ćwiczenie umiejętności manualnych – rysowanie,
- wprowadzenie ćwiczeń ruchowych i zabawowych.

### Rozgrzewka językowa

Nauczyciel śpiewa z dziećmi piosenkę, którą poznały na wcześniejszych zajęciach: *Five Current Buns*. Pięcioro dzieci staje w środku kółka i udaje bułeczki, reszta chodzi w koło i śpiewa: *Five current buns in a baker's shop, round and fat with sugar on the top...* Gdy śpiewają: *along came a boy with a penny one day...*, nauczyciel wskazuje któreś dziecko. Udaje ono, że daje mu pieniądze, potem pochodzi do jednej „bułeczki” i zabiera ją do kółka. Dzieci śpiewają dalej: *...bought a current bun and took it away*. Kolejne dzieci zabierają kolejne „bułeczki”, aż w kole nie będzie żadnego dziecka.

### Prezentacja nowego słownictwa

Dzieci siadają w półkolu. Nauczyciel pokazuje im karty przedstawiające desery (ciasto, cukierki, lody, galaretkę, ciasteczka, czekoladki, słodkie bułeczki). Pokazuje rysunki, nazywa je i prosi o powtórzenie. Na koniec mówi: *These are desserts* i pyta: *What desserts do you like?* Dzieci odpowiadają, wymieniając ulubione desery.

Następnie nauczyciel rozdaje dzieciom karty przedstawiające desery i prosi, aby nazwały kolory tych produktów (powinny być wielobarwne).

### **Ćwiczenie aktywizujące**

Dzieci wstają, chwytają się za ręce i chodzą w kółko, śpiewając z nauczycielem znaną piosenkę lub powtarzając wierszyk związany z jedzeniem, np. *I like coffee, I like tea, I like you, do you like me?* Następnie nauczyciel modyfikuje tekst tak, żeby powtórzyć nazwy innych produktów, np. *I like ice-cream I like sweets* lub *I like chocolates, I like cake and tea...* Dzieci powtarzają za nauczycielem.

### **Prezentacja nowego materiału**

Nauczyciel pokazuje prawdziwą galaretkę na talerzu i nazywa obie rzeczy po angielsku. Potem demonstruje, jak galaretka się trzęsie, aby nauczyć słów *wibble* i *wobble*. Dzieci wskazują talerz z galaretką, naśladują gesty nauczyciela i powtarzają nowe słowa chóralnie i pojedynczo. Następnie nauczyciel recytuje i demonstruje przy pomocy rekwizytów kolejne linijki rymowanki oraz prosi dzieci o powtarzanie:

*Jelly on a plate,*

*Jelly on a plate,*

*Wibble-wobble, wibble-wobble,*

*Jelly on a plate.*

### **Ćwiczenie nowego materiału**

Dzieci śpiewają piosenkę wraz nagraniem, a następnie samodzielnie.

Nauczyciel rozdaje dzieciom szarfy w trzech kolorach (czerwonym, zielonym i żółtym) i prosi, by ułożyły z nich koła na podłodze.

Nauczyciel dodaje element koloru do piosenki i dzieci śpiewają teraz:

*Yellow jelly on the plate,* itd. (wskakują do odpowiedniego kółka i pokazują, jak galaretka się trzęsie).

Potem jest trudniej, bo śpiewają:

*Red and yellow jelly on the plate,* itd. i muszą zdążyć wskoczyć za każdym razem do obu kółek.

Na koniec jest jeszcze trudniej, bo śpiewają:

*Green, red and yellow jelly on the plate,* itd.

Wtedy śpiewają już w wolniejszym tempie, żeby zdążyć wskoczyć po kolei do wszystkich kółek.

### **Praca indywidualna**

Dzieci siadają przy stolikach. Nauczyciel rozdaje im papierowe talerze, na których mają narysować swoje ulubione desery. Gdy skończą, mogą zaśpiewać piosenkę ze zmienionymi słowami, tak żeby odpowiadała temu, co narysowali, np.: *Ice-cream on the plate*.

### **Podsumowanie i zakończenie zajęć**

Dzieci wymieniają z pamięci wszystkie nowe słowa poznane na zajęciach i mówią po polsku, które ćwiczenie najbardziej im się podobało, a co podobało im się najmniej. Na koniec śpiewają piosenkę na pożegnanie (*Goodbye song*).

Po zajęciach dzieci mogą zjeść galaretkę i zanucić *Jelly on the plate*.

## 7. Bibliografia

European Commission. *Promoting language learning and linguistic diversity: an Action Plan 2004-2006*. Brussels: Commission of the European communities, 2003.

*Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*. Warszawa: CODN, 2003.

Gruszczyk-Kolczyńska, E. *Komentarz do podstawy programowej wychowania przedszkolnego w: Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna*. Tom 1. Dostępny w Internecie:

[[www.reformaprogramowa.men.gov.pl](http://www.reformaprogramowa.men.gov.pl).]

Harwas-Napierała, B., Trempała, J. (red.) *Psychologia rozwoju człowieka Tom 2, Charakterystyka okresów życia człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005  
Ilg, L., Ames, L. B. *Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2007.

Matterson, E. *This Little Puffin...* London: Penguin, 1991.

Pamuła, M., Rzyska, J., Dobkowska, M. *Moje pierwsze Europejskie portfolio językowe dla dzieci od 3 do 6 lat*. Warszawa: CODN, 2007.

*Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego* (Załącznik 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. Dostępny w Internecie: [[www.men.gov.pl](http://www.men.gov.pl).])

Ross, K. *Classic Children's Games from Scotland*. Dalkeith: Scottish Children's Press, 2006.

Smoczyńska-Nachtman, U. *Kalendarz muzyczny w przedszkolu*. Warszawa: WSiP, 1992.



## 8.1 Załącznik 1: Europejskie portfolio językowe

Koncepcja Europejskiego portfolio językowego powstała w Radzie Europy i została opisana w dokumencie *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*. Dokument ten zachęca uczących się języków obcych oraz nauczycieli do zastanowienia się nad procesem uczenia się języków w celu usprawnienia go. Europejski system opisu kształcenia językowego wyróżnia sześć poziomów znajomości języków, co ma ułatwić ocenę postępów w nauce języka obcego. Zadaniem Portfolio językowego jest rozwijanie samooceny ucznia, przygotowanie do samodzielności w nauce i motywowanie go do dalszej pracy.

*Europejskie portfolio językowe* jest pomocą dydaktyczną wspierającą uczenie się i nauczanie języków obcych. Składa się ono z trzech części: *Moja biografia językowa*, *Moje dossier* i *Mój paszport językowy*.

*Moja biografia językowa* jest osobistym zapisem wydarzeń związanych z nauką języków. *Moje dossier* to zbiór wybranych przez ucznia prac prezentujących jego umiejętności językowe. *Mój paszport językowy* podsumowuje własne doświadczenia językowe i jest próbą oceny umiejętności językowych. W przypadku dzieci w wieku przedszkolnym Portfolio językowe obejmuje głównie część *Moje dossier* z uwagi na krótki okres nauki. Z myślą o nich stworzono *Europejskie portfolio językowe dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat*.

Dzieci mogą rozpocząć tworzenie Portfolio językowego już w przedszkolu. Dziecko zbiera swoje prace, segreguje je i decyduje, które z nich są najlepsze. Uczy się w ten sposób oceniania swoich dokonań. Decydowanie o zawartości Portfolio wzmacnia też poczucie własnej wartości, uczy systematyczności, odpowiedzialności i rozwija samodzielność w uczeniu się.

Dziecko rejestruje w Portfolio wyłącznie swoje sukcesy, dzięki czemu może dostrzec postępy w nauce.

Portfolio stanowi także pomoc dla nauczyciela, który przeglądając prace dziecka i omawiając je z nim, zyskuje dodatkowy wgląd w jego pracę i postępy w nauce i rozwoju. W trakcie rozmowy dotyczącej Portfolio nauczyciel może dowiedzieć się, jakie dziecko ma wątpliwości, jakie napotyka trudności i jakie ma odczucia związane z nauką języka obcego. Dzieci czują się dumne i doceniają fakt, iż nauczyciel poświęca im uwagę i że mogą z nim porozmawiać.

Portfolio jest również potrzebne rodzicom. Teczka, w której gromadzone są prace, stanowi cenne źródło informacji o postępach dziecka w nauce języka i o jej przebiegu. Rodzice dowiadują się w ten sposób, jak nauczyciel pracuje z dziećmi, jakie postępy robią dzieci w nauce, jakie napotyka trudności i jak sobie z nimi radzą. Na podstawie tych informacji rodzice mogą omówić z nauczycielem sposoby pomocy dziecku i wspólnej nauki w domu. Przeglądając Portfolio wspólnie z dzieckiem, będą mieli okazję okazać zainteresowanie nauką języka obcego i wyrazić radość z sukcesów dziecka. Wpłynie to na motywację dzieci, ale także samych rodziców, którzy będą się bardziej angażować w proces uczenia i nauczania.

## 8.2 Załącznik 2: Przykład integracji nauczania języka angielskiego z programem wychowania przedszkolnego.

**Integracja piosenki *Here We Go Round the Mulberry Bush*<sup>1</sup> z różnymi obszarami edukacji przedszkolnej.**

*Here We Go Round the Mulberry Bush*

Refren:

*Here we go round the mulberry bush,  
The mulberry bush, the mulberry bush.  
Here we go round the mulberry bush,  
On a cold and frosty morning.*

*This is the way we clean our teeth,  
Clean our teeth, clean our teeth.  
This is the way we clean our teeth,  
On a cold and frosty morning.*

Cele:

- pokazywanie gestami czynności codziennych,
- poznanie pór roku,
- odkrywanie owoców,
- wykorzystanie nowych technik w pracach plastycznych.

---

<sup>1</sup> W oparciu o: Whiteford, R. 2003. *Rhymes. Early Years Activities to Promote Children's Development in Language and Literacy*. Dunstable: Belair Early Years.

Obszar wychowania przedszkolnego	Ćwiczenia
<p>Wychowanie przez sztukę – dziecko widzem i aktorem, różne formy plastyczne</p> <p>Rozumienie istoty zjawisk atmosferycznych</p> <p>Kształtowanie gotowości do nauki czytania i pisania</p>	<p>Dzieci:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- uczą się piosenki z dodatkowymi zwrotkami i odgrywają czynności,</li> <li>- rysują obrazki przedstawiające ubrania w przedszkolu, podpisują je i używają nazw w wierszyku,</li> <li>- poznają nazwy pór roku i zmieniają słowa wierszyka: <i>on a cold and frosty morning</i> na: <i>on a hot and sunny morning</i> lub <i>on a wet and foggy morning</i> czy też <i>on a warm and windy morning</i>.</li> </ul>
<p>Edukacja matematyczna</p>	<p>Dzieci:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- umieszczają prawdziwe lub narysowane ubrania na sznurku w sali i numerują je od 1 do 6 (szorty, czapka, podkoszulka, spódnica, skarpetki, buty), nazywają ubrania i liczą od 1 do 6 i od 6 do 1,</li> <li>- wykorzystują prawdziwe owoce do prostego dodawania i odejmowania,</li> <li>- tworzą zbiory tych samych owoców, liczą je i porównują ilości z innymi zbiorami,</li> <li>- decydują o tym, gdzie jest więcej (<i>more than</i>) czy mniej (<i>less than</i>) niż w innym zbiorze.</li> </ul>
<p>Kształtowanie umiejętności społecznych</p> <p>Kształtowanie gotowości do nauki czytania i pisania</p>	<p>Dzieci:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- przygotowują sklep warzywny: rozmieszczają owoce na wystawie, piszą ceny owoców, przygotowują tekturowe pieniądze do płacenia za owoce lub używają plastikowych żetonów.</li> </ul>
<p>Wychowanie przez sztukę – różne formy plastyczne</p>	<p>Dzieci wykonują z tekturowych rurek zabawki do potrząsania na każdą porę roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- przygotowują „palemkę” na letni skwarny dzień (<i>the Summer Sizzler</i>) z naciętych w paski do połowy szerokości kartek w kolorze czerwonym i pomarańczowym, rolują ponacinane kartki i tworzą „palemkę”,</li> <li>- wykonują wiosennego „zawijasa” (<i>the Springy Squiggler</i>): wycinają paski z zielonego i żółtego papieru, zawijają je na ołówku, żeby się pokręciły, przyklejają je do papieru i rolują go,</li> <li>- przygotowują jesienne „drzewko życzeń” (<i>the Autumn Wind Wisher</i>): rysują swoje życzenia na paskach brązowego i czerwonego papieru, przyklejają je do kartki papieru i rolują ją,</li> <li>- przygotowują zimowy „rozgrzewacz” (<i>the Winter Warmer</i>): wycinają paski z niebieskiego i zielonego papieru oraz srebrnej folii, przyklejają je do wewnętrznej części kartonowej rurki (po papierze toaletowym) i ozdabiają ją,</li> <li>- wykonują harmonijkową książeczkę (<i>the zig-zag book</i>) poświęconą wszystkim porom roku, wykorzystując do zilustrowania poszczególnych pór suche liście i kwiaty, wate, wełnę, piórka, nasiona itp.</li> </ul>
<p>Wychowanie dla poszanowanie roślin i zwierząt</p> <p>Rozumienie istoty zjawisk atmosferycznych.</p>	<p>Dzieci:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wychodzą na spacer w poszukiwaniu oznak panującej pory roku, zbierają gałązki, liście, kamienie, nasiona, owoce i inne,</li> <li>- poznają smak owoców: zbierają różne owoce dostępne w danej porze roku, wachają je, dotykają, próbują i wybierają ulubione.</li> </ul>

Co można zrobić w domu: sugestie dla rodziców:

- wybrać się razem na poszukiwanie oznak zmieniającej pory roku; zbierać kartki pocztowe z różnych krajów i określić, jakie pory roku przedstawiają,
- zachęcić dziecko do wspólnego śpiewania i odgrywania w domu piosenki *Here We Go Round the Mulberry Bush*.